

Lietuviai

The Lithuanian, Semi-Weekly Newspaper. Authorized by EUROM/HC Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 293. Publisher: Al. L. A. K. A. S., (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9.600. Printer: Dietrich & Schuster, Memmingen, Schranneplatz 6. Atsaka: redaktorius-leidėjas A. L. A. K. A. S., vyr. redaktorius V. Meškautis, redaktorius J. P. Palukaitis. Redakcijos ir Administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2577. Laikraštis eina dukart savaitėje. Paskiro Nr. kaina 0,40 DM. Prenumeratos kaina Vokietijoje 3,— DM, užsakant užsieniui 4,— DM mėnesiui.

Nr. 13

1949. IX. 3.

Svaras kovoja su doleriu

VIENA SVARBIAUSIŲ MISIŲ ISTORIJOJE

Southamptonas (AP). Trečiadienį D. Britanijos užsienio reikalų ministeris Bevinas ir izdo kancleris Sir St. Crippsas laivu „Mauretania“ išplaukė į Washingtoną dalyvauti ten rugsėjo 7 d. prasidėjančiuose amerikiečių - britų ir kanadiečių pasitarimuose.

Crippsas atsisakė ką nors pareikšti spaudos atstovams, nurodymas, kad delegacijos vadovas yra Bevinas, kuris pabrėžė, jog jų kelionė tikriausiai bus viena svarbiausių misijų istorijoje. „Mes spresime problemas - pareiškė pažodžiui Bevinas - ne siauruose finansų ir prekybos santykių rėmuose, bet ir jų sąryšį su būsimu pasaulio saugumu“.

UP praneša, kad Washingtono jau prasidėję paruošiamieji trijų valstybių žinovų paruošiamieji pasitarimai iki šiol dar nedavė jokių rezultatų. Galimas dalykas, kad JAV finansų ministeris Snyderis su Crippsu griebsis ieškoti skubių priemonių padidinti britų dolerių rezervus, tuo tarpu Bevinas su Achesonu aptars visą padėtį.

Paryžiškis „Figaro“ taip apibūdina dabartinę britų-amerikiečių santykių krizę savo skambiu pavadinimu - Kova tarp dolerio ir svaro - komentare: „Nuo 1918 m. JAV užmiršo, kad apie prekių mainų lygsvarą. Dėl to kilo tokia sunki krizė, kad improvizuotom priemonėm jos nepašalinai. Tikrumoje yra tik viena problema: be naujos pasaulinės santvarkos JAV negali išlaikyti savo milžiniško pramoninės gamybos masto“.

Tuo tarpu „New York Times“ teigia: „Krizės priežastis yra mažiau svarbi. Svarbiausias reikalas yra įtikinti britų ir amerikiečių viešąją nuomonę, kad nuo krizės sprendimo priklauso atstatymo programos (Marshallio plano), Atlanto gynimo sistemos ir taiką mylinčio Vakarų pasaulio likimas“.

Ukinė krizė veda į bendrą strategiją. „Nue Z. (cher Zeitung“ londoniškis korespondentas telefonuoja: „Londone vis daugiau įsitikinama, kad ūkiniai klausimai turi būti sprendžiami angliū amerikiečių strategijos ir pasaulinės politikos rėmuose“.

Panagrinėjus britų išlaidas paaiškėja, kad tie 750 milijonų sv. str., kuriuos jie išleisdžia trims ginklų rūšims dar nesudaro visų strateginiams reikalams numatytų išlaidų. Išlaidos strateginėm bazėm Viduržemio jūroje ir Ramiajame Vandenynne padengiamos iš kolonijų pajamų skirtingu lygiu. Prekybos santykiuose su Indija, Pakistanu ir Celinu britai politiniams ir strateginiams sumetimais padarė tam tikrų nuolaidų, kuriuos vien ūkiniais sumetimais nebūtų pateisinamos. Indijos pakraščių gynymas nuo komunistinių sukilimų reikalauja stambių finansinių aukų. Afrikos kolonialinė imperija ir britų kolonijos Vakarų Indijoje praryja milijonus, kuriuos britai aukoja dėl strateginių priežasčių“.

D. Britanija saugodama savo interesus, kartu saugoja ir amerikiečių interesus, todėl Bevinas ir Crippsas ir visus amerikiečių priekaištus, kad britai, girdi, per daug išleisdžia savo socialiniams reikalams, atsakys klausimu: o kiek mums kainuoja imperijos strategija, toji bendra anglosaksų strategija?

Dėl to, kad amerikiečių ir britų interesai šiandien yra bendri niekas nesiginčija. Dabar niekas nesvarsto ar reikia bendrai ginti frontus Tolimuosiuose ir Artimuosiuose Rytuose, Europoje ir Afrikoje, bet kaip ginti.

Bevinas ir Crippsas įrodinė - tam jie turi įrodymų - kad iki šiol bendros stra-

Pirmasis Atlanto Tarybos posėdis Londonas (UP). Britų užsienio reikalų ministerija pranešė, kad rugsėjo 17 d. pirmo posėdžio susirinkimo Atlanto taryba. Laukiama, kad pasitarimuose dalyvaus visų Atlanto pakto dalyvių užsienio reikalų ministrai.

Rytų zonos policija ir Balkanus

Berlynas (UP). Berlyno laikraštis „Sozialdemokrat“ paskelbė naują informaciją apie 15.000 rytinės zonos policistų siuntimą į Balkanus. Laikraščio žiniomis, prie Görliato miesto jau kuris laikas skubiai pakraunami rytų zonos policininkai ir traukiniais ir per Zittau siunčiami Čekoslovakijos sienos kryptimi. Drauge ir traukinius kraunami tankai ir patrankos. Pirmąjį kontingentą, kuris jau išsiūstas, sudarė 3.500 vyrų. Siunčiamieji policistai apdengiama uniformomis, kurios visai panašios į sovietų kariuomenės uniformas.

tegtjos išlaidų didesnę dalį padengdavo britų mokesčių mokėtojai ir jog dabar patį laikas, kad JAV dalį perimtų ant savo galingų pečių. Prezidento Trumano paskutinė kalba Londone sukėlė vilčių, kad ir amerikiečiai tai supranta ir, kaip skelbia „Die Tat“, nežūrės susidėję rankas ir britų sunkumus, bet šoks padėti.

IR PRANCOZIJA DALYVAUJA

Washingtonas (AP). Prancūzijos užsienio reikalų ministeris Robertas Schumanas ir finansų ministeris Petsche važiuoja į JAV. Petsche jau išplaukė laivu, „Isle de France“, o Schumanas išplauks šio mėn. 5 d. laivu „Degrasse“.

Vokietija bus priimta į Europos Tarybą

Paryžius (BR). Buv. Prancūzijos užs. reik. min. Bidault pareiškė, kad Vokietijos priėmimo į Europos Tarybą klausimas praktiškai esąs jau išspręstas. Europos Tarybos seime praktiškai tuo reikalu jau nesą jokios opozicijos.

Ketvirtadienį Europos Tarybos žmogaus teisių apsaugos komisija 13 balsų prieš 7 priėmė nutarimą steigti teisimą žmogaus teisių apsaugai. Drauge bus sudaryta atitinkama komisija, kuriai bus pavesta tirti Europos Tarybos chartos pažeidimus.

REIKALAUJA ATLANTO UNIJOS

New Yorkas (Reuters). JAV Atlanto unijos komiteto pirmininkas ir buv. JAV aukšč. teismo teisėjas O. J. Robertas viename rašte pareikalavo Europos Tarybos susirinkimo pirm. P. H. Spaaka, kad Europos unija būtų praplesta į Atlanto Uniją, į ją įtraukiant JAV ir Kanadą. Tokia Atlanto unija, jo žodžiais, kiekvienam diktatoriui bandančiam užpulti, reikėtų savizudybę. Prie pasiūlymo prisidėjo ir buv. užs. min. reik. pav. L. Claytonas ir buv. karo min. R. P. Pattersonas.

Marshallio plano sumos 1949/50 m.

Paryžius (UP, BBC). Pagal naują Europos ūkinės Tarybos (OEEC) planą ateinančiais biudžetinėmis metais Vakarų Vokietija iš Marshallio plano gaus 348 mil. dol. Praeitaisiais metais visos trys vakarinės zonos buvo gavusios 509.800.000 dol. Kaip iš gerai informuotų šluogsnių patiriama ateinančiosios 1949/50 m. iš Marshallio plano pagalbos numatyta:

D. Britanijai	962 mil. dol.
Prancūzijai	704 „ „
Italijai	407 „ „
Vakarų Vokietijai	348 „ „
Belgijai-Liuksemburgui	312 „ „
Olandijai	309 „ „
Austrijai	174 „ „
Graikijai	163 „ „
Norvegijai	94 „ „
Danijai	91 „ „
Turkijai	61 „ „
Svedijai	48 „ „
Airijai	47 „ „
Portugalijai	33 „ „
Triestui	17 „ „
Islandijai	7 „ „

Taryba konstatavo, kad ir 1952 metais Europa negalės padengti savo dolerių deficito. Marshallio planas buvo numatęs, kad 1952 metais Europa atsistotų ant savo kojų. Idomu, kad D. Britanija, kuriai teko būti dalis visai Europai numatytos 3,776 milijardo dolerių sumos, tegavo tik 2/3 praręštos sumos.

Marshallio plano administratorius P. Hoffmanas pareiškė, kad 3,7 milijardų dolerių suma, kurią Europos valstybės išsi-

Paskutinę valandą

* Rugsėjo mėn. iš Vokietijos į JAV išvyko 16.000 DP. Šį mėnesį išvyks apie 18.000.

* JAV generalinių štabų viršininkai išskrido į Atiaską inspektuoti karinius įrengimus.

* Užsienio reikalų ministerių įgaliotiniai, kuriems pavesta paruošti Austrijos valstybės sutartį, negalėjo baigti iki nustatyto termino, rugsėjo 1 d., jiems pavesto darbo. Amerikiečių įgaliotinis pasiūlė pasitarimus nutraukti ir juos vėl pradėti rugsėjo mėn. 22 d. New Yorke.

* Generolas McArthuras pareiškė Japonijos kapituliacijos keturių metų sukakties proga, kad Japonijai negresia komuizmo pavojus. Jis nepatyrė dėti daug vilčių į prekybos su Kinija atstatymą, nes padori prekyba su komunizmu užkrėstu kraštu yra neįmanoma.

* Taifūnas, siautęs Tokijo strityje padarė didžiulį nuostolį. 150.000 žmonių neteko pastogės, 70 žmonių žuvo, ir 200 buvo sunkiai sužeisti. Tokijo ir Jakohamos uostuose paskendo 21 laivas. 38 laivai buvo išmesti į krantą.

* Italijoje pradėjo streikuoti 15.000 bankų tarnautojų, protestuodami prieš 8 val. darbo dienos įvedimą.

* Kinijos komunistai skelbia, kad paskutiniojo laiku paėmė į nelaisvę 13 tautinės Kinijos generolų ir 50.000 karių.

Saltas karas pasibaigs komunistų kapituliacija

Washingtonas (BBC). Prezidentas Trumanas spaudos konferencijoje, minėdamas karo prasidejimo sukaktį, pareiškė nusivylimą, kad nerų karas tarp demokratijų ir komunizmo vyksta toliau. Jis tačiau pakelti balsu pareiškė, kad tas šaltas karas pasibaigs komunistų kapituliacija. Į vieno korespondento paklausimą, kaip tą teigimą suprasti, prezidentas atsėvė: „Taip, kaip pasakiau“. Tik komunizmui kapitaliavus, žmonija galėsianti ramiau atsikvėpti.

Washingtonas (USIS). Senato užsienio politikos ir karinės komisijos pritarė kom-

Nervų karas prieš Titą aštrėja

Belgradas (UP). Vakarų pasaulis įvykius Balkanuose seka su dideliu susidomėjimu. Laikraščiu tituliniai puslapiai pilni pranešimų apie Titą - Kremliaus konfliktą. Tuo metu, kai Vakarų valstybės, kaip patiriama iš Londono diplomatinį sluogsnį, tariasi dėl priemonių taikai Balkanuose išlaikyti, Balkanuose, ties šiaurine Jugoslavijos siena, kaip iš labai patikimų Jugoslavijos šaltinių patiriama, sutelktos 5 sovietų šarvuotųjų divizijos, sustiprintos pėstininkų daliniais ir aviacija. 230 km ruože tarp Tiimisoaros (Rumunijoje) ir Mohaco (Vengrijoje) išdėstyta 50.000 vyrų, kurie per vieną dieną lengvai galėtų pasiekti Belgradą. Jie turi mažiausia 500 sunkiųjų tankų.

Vakarų valstybės seka įvykių eigą

Kaip patiriama, D. Britanijos, JAV ir Prancūzijos diplomatai numatą artimiausiu laiku pasiūsti Sovietų Sąjungai išpėjimą, kad ši susilaikytų nuo tokio žingsnio, kuris galis atnešti labai netikėtų pasekų. Tačiau galutinis tuo klausimu sprendimas bus pasidarytas D. Achesonui susitikus su Bevinu rugsėjo 7 d. prasidėjančiuose finansiniuose pasitarimuose. Tada busiū nutarta, ar draudimai parduoti Jugoslavijai ginklus turi būti atšaukti. Atitinkamuose diplomatinuose sluogsnuose net kalbama, kad Jugoslavija

Vakarų valstybės jau paprašiusi ginklų. Drauge pastebima, kad nei JAV-se, nei D. Britanijoje nėra įsakmaus draudimo karines medžiagas parduoti komunistų valdomam kraštui. Tačiau būgštaujama, kad ginklai galį patekti į Maskvos rankas.

Nauja nota

Maskva (Reuters). Maskvos radijas paskelbė naujos sovietų notos, apimančios 20 spausdintų puslapių, tekstą. Naujoje notoje sakoma, kad Jugoslavijos atsakymas ir pirmąją notą esąs pilnas išskraipymų ir šmeižtų. Sovietų Sąjunga Jugoslavijai įteikianti notą ne dėlto, kad norėtų Jugoslavijos vyriausybei įrodyti tiesą - Tito vyriausybė senai praradusi principus, bet norėdama Jugoslavijos tautai atverti akis, kokia išdavikiška ir neatsakinga vyriausybė Jugoslaviją valdanti.

Prisiekie ištikimybę

Belgradas (UP). Maršalo Tito asmeninis korpusas, kurį sudaro apie 30.000 vyrų, kaip praneša „Borba“, pasiumė savo vadui raštą, kuriame tarp kitko sakoma: „Mes esame pasiryžę mirti už Tito, partiją ir tautą bei revoliucijos padarytą pažangą. Mes niekam neleistume keičtis į mūsų vildaus reikalus“.

Toliau sakoma, kad tik Tito Jugoslavijos komunistų partija aktingai kovojo su naciais, o kitos kompartijos, dabar sudarančios kominformą, tik laukė išdavavimo.

„Die Tat“ praneša, kad Tito kariuomenė sudaro 300.000 vyrų ir dar apie 200.000 būtų galima mobilizuoti.

Belgradas (AP). Britų pasiuntinys Belgrade užklauskė Jugoslavijos vyriausybę, ar ji numatanti Sovietų Sąjungą apskusti Saug. Tarybai už tai, kad pastaroji grasinanti pasaulio taiką. Drauge Jugoslavijos vyriausybė buvo paprašyta pateikti įrodymų, kad Jugoslavijos pasienyje sovietų vykda kariuomenės pergrupavimus. D. Britanijos vyriausybės šluogsniai pastebi, kad Vakarų valstybės nenumanančios šio klausimo kelti Saug. Taryboje. Čia tikima, kad Jugoslavija atitinkamų žygių imsis tik tuo atveju, jei kominformo spaudimas padidėsias.

Belgrado diplomatinuose sluogsnuose pradedama vis labiau tikėti, kad Jugoslavija šį klausimą iškelianti JT plenumu. Į paskirtąją delegaciją JT plenumui teima: užs. reik. min. Kardeļis, min. Džilas, užs. reik. min. pav. Bebleris ir keletas Jugoslavijos kamunistų partijos politbiuro narių. Politbiuro nariai tarptautinėje konferencijoje pasirodys pirmą kartą. Iš to reikią daryti išvada, kad Jugoslavijos vyriausybė ateinančią JT plenumo sesijai skiria daug dėmesio.

Achesonas: „Tik nervų karas“

Washingtonas (AP). JAV užs. reik. min. D. Achesonas spaudos konferencijoje pareiškė, kad pranešimai apie rusų kariuomenės judėjimą Jugoslavijos pasienyje esą nervų karo dalis. JAV įvykių eigą Jugoslavijoje atidžiai sekancios.

Reuterio žiniomis, Jugoslavijos prašymas Eksperto-Importo bankui, kuriuo prašoma suteikti 25 mil. dol. paskola, čia esąs „rimtai svarstomas“. Manoma, kad Jugoslavija už tai JAV-bėms duosianti „strategiškai svarbių metalų“.

Pietų Korėja bijo puolimo

Washingtonas (AP). Korėjos pasiuntinys Washingtono Dr. J. Ciangas lankėsi pas prezidentą Trumaną. Spaudos atstovams jis pranešė, kad išpėjo prezidentą, jog Pietų Korėja bijanti komunistų užpuolimo. Ciangas pabrėžė, jog prašęs skubios karinės ir ūkinės paramos, kad atmuštų laukiamą raudonųjų puolimą.

Ne pagal planą

Münchenas (BBC). Karo prasidejimo diena - rugsėjo 1 d. - sovietų zonoje buvo minima kaip „taikos diena“. Ta proga buvo suruošta eilė demonstracijų, kuriose kalbėjo vokiečių komunistų vadai. Socialistinės vienybės (SED) partijos vicepirmininkas Ulbrichtas pareiškė, kad kilus naujam karui, tikrieji vokiečiai kariaus Sovietų Sąjungos pusėje vokie amerikiečių ir jų samdinių; britus prancūzus ir ... vokiečius.

Norėdami į savo zoną tom iškilimėm privilioti žmonių iš vakarinių zonų, sovietai atidarė savo zonos sieną. Tačiau vietoje to, kad žmonės iš Vakarų plauktų ir demon-

stracijąs, žmonių minios iš sovietų zonos pasipylė į britų ir amerikiečių zonų krautus, Amerikiečių karinė policija ir vokiečių pasienio policija buvo bejėgės sustabdyti ir amerikiečių zoną besiveržiančias minias. Skačiuojama, kad buvo atvykę mažiausiai 40.000 žmonių. Krautuviniškai pardavinėjo ir už rytų markes 1 prieš 6

* Sovietų geležinkelių valdyba įsakė visus „nereikalingus“ bėgius iš Berlyno išgabenti į Lenkiją. Eina gandai, kad įsakya svarbiausias sovietų zonos geležinkelių linijas praplacinti iki Sovietų Sąjungoje įprasto ploti-

Sukilėliai bėga

Atėnai (UP). Graikijos vyriausybė skelbia, kad ilgą laiką komunistų valdytas Grammos kalnynas esąs galutinai išvalytas nuo sukilėlių. Visi komunistų daliniai jų tarpe ir pats sukilėlių vadas, pasitraukė į Albaniją. BBC žiniomis, 1000 sukilėlių pabėgo į Bulgariją.

BBC taip pat praneša, kad siomis dienomis numatoma atnaujinti geležinkelių susiekimą tarp Salonikų ir Jugoslavijos.

Ieško išdavikų

Praha (UP). Čekoslovakijos spauda ragina visus piliečius neatidėliuojant pranešti saugumo įstaigom jei draugai ar pažįstami yra neįtikimi valstybei.

Spaudos puslapiuose

BERLYNO LIKIMAS

Stuttgarter Zeitung
Stuttgartas, Vokietija

Nors po Paryžiaus konferencijos apie Berlyną rečiau kalbama, tačiau „Inga“ būtų manyti, kad, blokadą panaikinus, mieste įsiviešpatavo normali būklė. Atvirkesčiai. Tik kova iš politinės sferos persikėlė į ūkinę. Problema pasikeitė, tačiau rūpesčiai nesumažėjo.

Tik dabar pasirodė, kokios rimtos yra blokados ūkinės pasėkos. Vakarinė markė, vienintelė vakarų Berlyno mokėjimo priemonė, bėga į vakarus ir Rytus, nes tiek vakarinės zonos, tiek ir sovietų zona Berlyną apverčia savo prekėmis. Vakarai, kad padariusi biznį, Rytai, kad gavus daugiau vakarinių markių, kurios yra reikalingos įvairiom politinėm ir ūkinėm manipulacijom. O pats Berlynas mažai ką pagamina. Daugiau kaip 200.000 bedarbių, 70.000 tik dalinai dirbančių ir milžiniškas socialinė globa besinaudojančių skaičius štai Berlyno blokados balansas. Kiekvienas antras berlynetis gyvena viešųjų įstaigų lėšomis.

Miesto biudžetas suvestas su 660 milijonu markių deficitu. Savaime aišku, kad tą deficitą miestas negali padengti savo jėgomis. Dabar Berlynui padeda amerikiečiai, įtraukę jį į Marshallio planą ir vakarinės zonos „bėdos auka“ (Notopfer).

ISSIGELBĖJIMAS APSIGINKLAVIME

Jedioth Chasdathoh
Tel Avivas, Izraelis

Liepos mėn. bedarbių skaičius JAV peržengė 4 milijonų ribą ir tuo buvo didžiausias nuo 1942 m. Tokiu būdu bedarbių skaičius metų bėgyje beveik padvigubėjo - 1948 metais buvo tik 2,3 mil. Tačiau tuo pačiu laiku padidėjo ir dirbančiųjų skaičius, beveik pasiekė prieš 3 metus H. Wallace nurodytą nuolatinio gerbūvio išlaikymui reikalingą 60 milijonų mastą. Tas tarimas prieštaravimas yra tuo paaiškintinas, kad JAV gyventojų skaičius paskutiniiais metais smarkiai padidėjo ir jau siekia netoli 150 milijonų, (tas skaičius jau bus peržengtas artimiausių 18 mėn. bėgyje.)

Reikia konstatuoti, kad net Amerikos ūkiui su jo milžiniškais galimūmams, kurių neturi kiti kraštai, nepasisekė išspręsti nuolatinės gerovės problemas. Todėl Trumano administracijai, kuriai yra būtina išlaikyti gerovę, turi išspręsti lemiamą klausimą, kaip išlaikyti galimai didesni dirbančiųjų skaičių, nepaisant to, kad pirmojo pareikalavimo ir tuo pačiu investicinių gerybių pareikalavimas mažėja.

Į tą likiminį klausimą situlos paprastas atsakymas: „Inklavimas, ir būtent toks, kuris toli pralenkia pačių JAV apginklavimą - viso vakarinio pasaulio ginklavimas.

To recepto jau sykių buvo griebtasi. Ir tai, iš ūkinio taško žiūrint, su pasisekimu. Tai buvo Vokietiją valdant Hitleriui, po 1933 m. Tą sykių masinis nedarbas sistematinu apginklavimu buvo labai greitai pašalintas. Žinoma, kyla klausimas, ar toks apginklavimas po kelių metų neves į konfliktą? Faktas, kad taip atsitiko Vokietijoje, dar nėra tikras įrodymas, kad patį būtinai turi atsitikti, tačiau, nors juo siekiama tik išvengti ūkinės krizės, yra labai pavojingas kelias. Tuo abejoti netenka.

* Tokio srityje smarki audra (taifūnas) sunaikino daug pastatų. Daug žmonių neteko pastogės. Vėjo greitis siekė 150 km val.

Fritschės nuotykių Sov. S-goje

Kaltas ir nekaltas

Rugsėjo vidurį ištiko staigmena. Vieną gražią dieną jam pusantros valandos buvo aiškina apie vokiečių žiaurumus. Fritschė teigė, kad jis nežinojo nei apie mirties stovyklas, nei dujų kameras, nei kankinimus, nei apie aukų skaičių. Jis visą tuo netikėjo. (Vėliau, Nürnbergo tribunolas su-tiko, kad jam nebuvo žinomi vokiečių žiaurumai rytuose, kiekviena atveju, nebuvo įrodymų, kad tai jam buvo žinoma.) Maskvos tardytojas buvo kitos nuomonės. Jis pasakė, kad Fritschė yra karo nusikaltėlis. Fritschė ištiko isterijos priepuolį. Jis garsiai šaukė: „Tai netiesa, tai netiesa!“ Bet komisaras šaukė dar garsiau.

Po to staiga tardymo metodas pasikeitė. Jokių užspūdimų ar diskusijų. Tik smulkūs pasikalbėjimai. Lyg atsitiktinai komisaras pasiteiravo apie kalėjimo sąlygas. Fritschė atsakė, kad jis vis tebesėdė vienu-tėje ir kad jam duodama vis ta pati duona riekiutė, šilto vandens ir truputį košės. Komisaras, pulk. Lečevas nustebo. Ką? Juk tai nesupratinimas! Fritschė gi nepriklauso karo nusikaltėlių kategorijai.

Komisaras aiškino, jog visas režimas pasikeis. Po poros dienų jis bus paleistas iš kalėjimo ir nugabentasis į „dačą“ netoli Maskvos. Ten jis gyvens su kitais vokiečių garbės kaliniiais, beveik laisvais žmonėmis. Tačiau prieš tai lieka dar atlikti ma-tytį formalumą. Tik pasirašyti baigiamąjį protokolą!

Protokolas, kuris gulėjo prieš Fritschė,

1949 m gegužės mėnesį, Dimitrovui išvykus į Maskvą „sveikatos taisyti“, vienas jo šalininkų pabėgė iš Sofijos. Vakarų Europoje jis pasakojas sensacingus dalykus: didysis Dimitrovas, reikštingo padėgimo didvyris, kominternos šefas trisdešimtaisiais metais, balandžio 28 d. Maskvoje teisiamas aukščiausiojo partijos teismo. Sprendimas? Jo niekas nežino. Tačiau iš tikrųjų nesvarbu, ar jis tik papeiktas, ar net kalėjiman pasodintas - politiškai jis jau miręs.

Žinia tuo metu buvo per daug fantastiška, kad ja patikėtum. Tik dabar, Dimitrovui mirus, paslapties šydas šiek tiek prasiskleidė. Svarbiausia, Maskvoje vykusios bylos herojus buvo ne Dimitrovas. Byla palietė eilę asmenybų; ji buvo viena iš „valymo akcijų“, kurios savo didumu pralenkia visas ligišiolines. Ji nebuvo ir „parodinė“, kaip visos ankstyvesnės. Buvo slapta, vykdoma aukščiausiojo partijos teismo. Teisiama 78 aukštieji ir patys aukščiausieji valdininkai iš Leningrado ir 94 iš Maskvos. Ligi šiol, jau 30 jų nubausta 710 metų priverčiamiesiems darbams.

„Leningrado grupė“

Visos šios bylos turi tikslą likviduoti taip vadinamąją „Leningrado grupę“. Ir dabar, kaip ir trisdešimtaisiais metais, faktiškai baudžiami ne teisiameji asmenys, o tas asmuo, kuris stovi jų užnugaryje. Tada buvo šimtai asmenų nužudyta arba ištremta į Sibirą tik dėlto, kad Stalinas norėjo „pri-griebti“ vieną, kurio jis nepajėgė „pri-griebti“, būtent Trockį. Šiandien atsitinka panašiai, nes A. Zdanovas jau nebe galimas nubausti, o jo įtaka tebėra gyva ir po jo mirties. „Leningrado grupė“ yra jo šalinin- kai ir bendradarbiai.

Zdanovas iškilo po Kirovo nužudymo, 1934 m. gruodžio mėnesį pasidarydamas partijos pirmininku Leningrade. Stalinas jį

Neramumai Čekoslovakijoje

Praha (UP). Kaip oficiali čekų žinių agentūra Četeka praneša, Čekoslovakijos vyriausybė susekusi sąmokslą, siekįjį nu-versti komunistinę Čekoslovakijos vyriausybę

Seši svarbieji kaitininkai buvo nubausti mirties bausme, kitus 10 kaltininkų, jų tarpe 3 moteris, Prahos teismas nubaudė ka-lėjimu iki gyvos galvos. Kurio metu šis pučas buvo planuojamas, neskelbiama. Agentūra tik pranešė, kad perversmas buvo ruošiamas su užsienių pagalba.

Kitame pranešime Četeka skelbia, kad są-mokslininkai š. m. gegužės 12 d. užpuolė Litomerices kalėjimą ir paleidė eilę svar-bių politinių kalinių. Apie šio įvykio smulk-menąs taip pat nutyliama.

Sovietai privertė išduoti

Viena (W). Sovietų okupacinės įstaigos privertė Austrijos pasienio įstaigas išduoti Čekoslovakijai apie šimta pabėgėlių. Ši so-vietų okupacinių dalinių įsakymą Austri-jos pasienio policija turėjo išpildyti, nežū-rint eilės vidaus reik. ministerio protestų. Pabėgėlius patys sovietai surinko, jų slaptoji policija ištardė ir vėliau, paėmusi palydo-vaus austrų žandarus, nugabeno į pasienį. Čekoslovakijos pasienio sargybos išduotuo-sius pabėgėlius tuoj pat areštavo.

Sovietai privertė išduoti

Tai buvo kondensuota Fritschės anksty-vesnių pareiškimų santrauka. Aišku, jis ne-paėnėgė, kad vadovavo vokiečių radijui, ta-čiau jam atrodė, kad jis truputį kitaip aiš-kinio. Protokolas buvo pradėtas taip: „Aš buvau Goebbelso bendradarbiu nusikalto-moje agresyvaus karo propagandoje“. Jo pasakytos kalbos prieš komunistinę paver-tos rusų tautos niekinimui, girdi, komuniz-mas ir rusų tauta tai tas pats, paaiškino komisaras. Fritschė prisipažino, kad savo kalbose pasinaudojo netiksiais skaičiais, to-dėl protokole buvo pasakyta: „Naudojau netikrus duomenis“.

Zodžiu, protokolas skelbė tai, kas sovie-tams patiko, tik retkarčiais primindamas vieną kitą, Fritschės pasakymą ankstyvesnių tardymų metu. Todėl Fritschė atsiskakė pa-sirašyti.

„Nenorėčiau girdėti tokio atsakymo - tarė komisaras švelniai - kas gi čia yra išgalvota ar neteisinga?“

- Tai juk ne protokolas - atkirto Fri-tschė - bet kaž kieno vaizduotės padaras! - Jūs turite suprasti, kad tai yra bėdas sudaryti protokolui, kuris atitinka sovietų įstatymus. Jūs gi negalite nuneigti, kad tai ne Jūsų pareiškimai.

Kova su Zdanovo šešėliais

vertino už jo organizacinius sugebėjimus ir pavedė jam „išvalyti“ Leningradą.

Karo metu jis vadovavo Leningrado gy-nybai, tapo gen. pulkininkas ir pagaliau kontrolinės komisijos pirmininkas Suomi-joje. Jo gačia partijoje augo, ir 1946 m. par-tijos centro komitetas buvo jau visiškai jo rankose.

Daugumas jo bendrabarbių buvo daugiau negu bendradarbiai. Jie buvo tikri ždano-vininkai. Pirmoje eilėje jo sūnus, toliau Voznesenskis - politbiuro ir ministrų tarybos narys, taip pat buv. Leningrado partijos šefas, Kusepovas, Aleksandrovas - vienas vadovaujančių partijos teoretikų ir propagandos mašinos šefas, Ilja Sikinas - raudonosios armijos politinės administraci-jos viršininkas, ir eilė kitų vadovaujančių teoretikų bei ideologų.

Tačiau Zdanovas turėjo ir priešų. Vienas jų-buv. Stalino privatinis sekretorius Ma-lenkovas, kuris nuo 1939 m. įgyja vis dau-giau galios užkulisiuose. Jis jau pirmoje savo svarbiojoje kalboje - 18. partijos kongrese - smarkiai užpuola Zdanovą, kri-tikuodamas kominterne jo vykdomą poli-tiką.

Lemiami klaida

Aštuoneriems metams praėjus, Zdanovas padaro lemiamą jo gyvenimui klaidą. Jis sukuria naują kominterną, pavadintą komin-formu. Naująją organizaciją grupuoja apie Titą, nes Titas jo žmogus, apie Bulgarijos min. pirm. pavaduotoją Kostovą ir Vengri-jos vidaus reik. ministrį Rajką. Ir Lenkijos komunistų gen. sekretorius Gomułka, ir Graikijos gen. Markosas - jo žmonės. Jie visi turi vieną bendrą bruožą: jie nėra poli-tiniai emigrantai, kuriuos sovietai būtų gražinę į tėvynes - jie patys savuose kra-štuose kovojo partizanų, nelegalių eilėse. Jie yra tautiniai komunistai, t. y., jie nori savo kraštuose įgyvendinti nuosaukių ko-munizmą, nebūtinai toki, kokį Maskva nu-rodė.

1947 m. pabaigoje, Kostovui ir Rajkui viesint Maskvoje, MVD aliamuoja Kremlį, kad Zdanovas bandęs vykdyti „asmeninę Balkanų politiką“. Pusmečiui vėliau MVD praneša, kad Titas ir Dimitrovas tariasi apie Balkanų federaciją, tiksliau: prieš Sta-lino draudimą slapta tartis. Jie sužinojo, kad Stalinas planuoja Makedoniją, kuriai turi tekti dideli Jugoslavijos ir Bulgarijos plotai. Žinoma, neturėdami didesnio užnu-gario, jie negalėtų politbiure atviriau tuo klausimu išsitariti.

Šie įvykiai ir nulėmia Zdanovo likimą. Tito incidentas padeda politbiure išgalvoti jo opoziciją. Dar daugiau: Malenkoviui pa-vyksta Stalimą įtikinti, kad jam ir jo reži-mui iš Zdanovo šalininkų pusės gresia š-la-bai rimtas pavojus. Jis įsako paruosti Zda-novo šalininkų sąrašą, ir Stalinas nusigąsta dėl šio sąrašo ilgumo. Politbiuras įsako Zdanovui kuo greičiausiai sutvarkyti Tio istoriją.

Dabar Zdanovas supranta, kad jis atsi-dūrė pavojuje. Jis pats turi pasakyti pir-mąją lemiamą kalbą prieš Titą. Bando žūt būt reorganizuoti kominformą. Vieną dieną Balkanuose, kitą - Lenkijoje, o 1948. VIII. 18 net Berlyne.

Staigi mirtis

Nepraėjus nė dviems savaitėms, Maskvos radijas praneša jo mirtį po „ilgos, sunkios ligos“. Režisūros klaida: ne pagalvojama, kad tas, kuris daug keliauja, palieka daug

liudininkų, kurie nieko nėra girdėję apie jo ilgą, sunkią ligą.

Zdanovą Stalinas nugalėjo. O Malenkovo pradėti tyrinėjimai jau seniai buvo įrodę, kad Zdanovo šalininkai sudaro partiją par-tijoje. Palaukus kol šiek tiek apžels žole staigiai mirusio Zdanovo kapas, pradėdami pasirošimai valymui. Jo šalininkai iš svar-biųjų pozicijų nustumiami į antraeiles, nes 1948 m. užsienių politikos padėtis parodi-nių bylų pradėti neleidžia.

Bet vis dėlto. Praėjus dviems mėnesiams nuo tėvo mirties, areštuojamas sūnus ir nu-gabenamas į Maskvą, kur jis ir šiandien tu-bėsėdi vienu-tėje. Gen. plk. Ilja Sikinas nu-šalinamas iš pareigų ir deportuojamas. Voz-nesenskis paleidžiamas atostogų ir areštuo-jamas, aukšč. tarybos prezidiumo narys Ro-dinovas pašalinamas. Tuo pat metu areštuo-jami: Bulgarijos min. pirm. pavaduotojas Kostovas, Graikijos generolas Markosas, Vengrijos užs. reik. min. Laslo Rajkas.

Slaptoji byla tebesitęsija. Maskvoje ma-no-ma, kad ji nusitęs iki ateinančio pa-vasario. (CR)

Persai kasa apkasus

Teheranas (UP). Persija paskutinėmis dienomis pradėjo smarkiai stiprinti savo sienų apsaugą. Beveik 3000 km ilgio Per-sijos - Rusijos sienos apsaugai šią savai-tę pasiūstos ilgos motorizuotų pėstininkų kolonos. Po eilės paskutinėmis dienomis pa-saikartojusių incidentų pasienyje Persijos kariaini sluosniniai kalba apie „rimčiausią iki šiol pavojų Persijai iš sovietų pusės“.

Naujais amerikiniams sunkvežimiais, gauti 10 mil. dol. ginklavimo pagalbos rėmuose, pakraunami kareiviais ir siunčiami į šiaurę. Vienas nuo šiaurinės sienos grįžęs stebė-tojas pasakoja, kad ten „karštingiška skuba“ kasami apkasai ir rengiami įtvirtinimai. Jau pastatytuose bunkeriuose ištisą parą budi kareiviai.

Maloniems skaitytojams ir platintojams

„Lietuvis“ leidžiamas dukart savaitėje - trečiadieniais ir šeštadieniais. Pa-skiro egz. kaina Vokietijoje - 0,40 DM, mėnesinė prenumerata - 3 DM.

Prenumeratos kaina užsieniui, apmokant pinigais Vokietijoje - 4 DM mėne-siui. Užsienio prenumeratoriai, kurie negali apsimokėti Vokietijoje DM arba at-siųsti po 12 tarpt. pašto kuponų už 1 egz. prenumeratą mėnesiui, laikraštį užsisako per „Lietuvis“ užsienio atstovus.

Užsienio atstovybių adresai:

D. BRITANIJA: Mr. J. Palšis, 10, Warrel's Terrace, BRAMLEY-LEEDS, England.

Prenumeratos kaina 5 shil. mėnesiui.

JAV: Mr. Steponas Nasvytis, 4579 W 157 St., CLEVELAND, Ohio, USA.

Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.

KANADA: Mr. K. Andriuskevičius, 3A-4th Ave., Ville La Salle, Montreal, Que., Canada.

Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.

AUSTRALIJA: Mr. Mockūnas, 68 Stuart Road, Dullwich, ADELAIDE, S. A., Australia.

Prenumeratos kaina 4 shil. mėnesiui.

BELGIJA: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186, Paire du Horloz, TILLIEUR - LIEGE, Belgie.

Prenumeratos kaina 26 fr. mėnesiui.

VISUOSE KITUOSE KRASTUOSE gyvenantieji prenumeratoriai, iki ten pa-sikirti mūsų atstovai ir nustatyta kitokią prenumeramosis bei atsikaitymo tvarka, „Lietuvis“ užsisako, pasisūdam tiesiog ju Administracijai (13b Mem-mingen, Postfach 2, Germany) po 12 tarpt. pašto kuponų už vieną laik-raščio mėnesinę prenumeratą.

Ta pačia tvarka atsiskaito ir buv. „Minties“ bei „Mūsų Kelio“ skolininkai pažymėdami, už katra laikraštį ir kurį laiką atsiskaitoma.

- Ne - teigė Fritschė - aš pasakiau visai kitaip.

- Na, pažiūrėkime, ką Jūs mums sa-kėtė!

Fritschė pradėjo suktis. Jis nurodė, kad ne vienas galvojęs žmogus nesutiks, kad čia jo paties gera valia padarytas prisipažini-mas. Tai gi neatitinka jo stiliaus. Komisaras pareiškė, kad jam būtų malonu turėti tikrą Fritschės stilių.

Trys naktys praėjo argumentuojant, pro-tesuojant ir talsant. Nors daug pasikeitė, protokolas vis tiek pasliko kaltinamasis ak-tas prieš jį patį. Dabar jis laukė, kadagi jį išves į „dačą“, gaus geresnį maistą ir, gal būt, atiduos jam tris auksinius dantis. Tre-čiai naktį jis pasirašė prisipažinimą, patai-sytą pagal jo stilių.

Fritschė aiškina: „Vakarų psichologai nevertina paprasto fakto: vilties. Ji yra stipresnė už baimę. Viltis priverčia pada-ryti daugiau nuolaidų negu baimė.“ Jis ma-no, sužadinus viltį galima daugiau pasiekti negu kankinimais, hipnozu ar vaistais. Vil-tis išsūkia keičiausius prisipažinimus. Ji, pavyzdžiui, gerai nuteikė žinia, kad Dora Kaplan, kuri 1918 m. šovė į Leningą ir jį sunkiai sužeidė, esanti gyva ir dirbanti Maskvos kalėjimo bibliotekoje.

Tik geresnio gyvenimo, geresnių sąly-gų viltis jį privertė pasirašyti prisipažinimą. O pasirašius iš tikrųjų į jo celę atėjo karinin-kas ir sargybinis, nešini įvairiausių valgių, kavos ir cigarečių. Du vyrai prisitartino, sveikino jį, plojo jama per petį, juokėsi ir prašė valgyti. Nuo tada gyvenęs geriau ne-gu Vokietijoje. Jis jautėsi esąs laukiamas vienu iš savųjų.

Fritschė vėl Berlyne

Laikas greit bėgo. „Dačos“ jam neteko matyti, nei dantų. Vieną rytą lėktuvu buvo

išgabentas į Berlyną. Čia gyvenimas buvo dar malonesnis. Gyveno prabangioje viloje, galėjo naudotis vonia, o pietums turėjo Moselio vyno bonką. Jis darė iškilias auto-mobiliu. Sargybiniai jį sveikino.

Netrūkus sužinojo, kad turės atsakyti prieš Nürnbergo teismą kaip karo nusikaltė-lis. Pulkininkas Lečevas jam pareiškė, kad viskas bus gerai, jei jis laikysis Maskvoje pasirašyto protokolo ir nepaneigs savo pa-rašo ir taip kalbės, kaip Maskvoje. Atrodė, kad Fritschės atsakymas Lečeva patenkino.

Vakarų kalėjime

Teismas pakropo nenumatyta kryptimi. Sovietų prokurorui gen. Rudenkai pradėjus skaityti Fritschės pasirašytą prisipažinimą, Fritschė jį nutraukė ir pasakė: „Ponas prokurorė, tai netiesa. Aš žinau, kad pasi-rašiau šį pareiškimą Maskvoje, bet jau ta-da išpėjau, kad jei Jūs jį paskelsite, nė vienas protingas žmogus nepatikės, nes ši kalba nėra mano. Nė vienas šių klausimų man nebuvo statytas tokioje formoje ir nė vienas nebuvo taip atsakytas.“

Rudenko paklausė, ar Fritschė paneigia savo pareiškimą? „Taip“ - atsakė Fritschė. Tik jo parašas esąs teisingas. Daugiau nieko. Rudenko pra-dėjo skaityti įvairius dokumentus ir klausė, ar Fritschė neneigia, kad Goebbelas jį laikė smarkiu nacionalistu? Fritschė pra-dėjus kalbėti, Rudenko jį nutraukė, sakyda-mas, noris jam šį tą priminti.

Fritschė susvyravo. Taip generole - pa-sakė jis - sutinku, prisipažįstų prieš šių faktų.

- Tada citatos teisingos, tiesa?

- Taip!

Po to vėl prasidėjo klausimai ir atsakymai Fritschė vėl pradėjo aiškinti, kad pro-

TRUMPOS ZINIOS

* Kapštato (Pietų Afrikoje) paštuose įrengti atskiri langeliai baltiesiems ir ne-grams. Tokia tvarka būsianti įvesta vi-same krašte.

* Thüringijos žemės ūkio ministeris Grosse (CDU) su visa šeima iš Weimaro pabėgo į vakarinį Berlyną.

* Sovietų karo aviacijos leitenantas Anatolius Barsovas, kuris perėitais pabėgo į amerikiečių Austrijos zoną, jam pareišk- kaus pageldavimą, buvo Vienoje perduotas sovietų įstaigom.

* Paryžiuje posėdžiaująs žydų pasaulio- nio kongreso vykdomasis komitetas priėmė rezoliuciją, kurioje apgailestauja, kad ku-riama Vakarų Vokietijos valstybė, vokie-čiai kaip reikiant nenūnacinus. Taip pat pa-sišakoma prieš vakarinių okupacinių val- stybių toleranciją atgyjančio Vokietijoje antšemitizmo atžvilgiu. Dabartinės sąly- gose Vakarų Vokietijos valstybė gali su- daryti gresmę žmonių ir žydų tautos egzistencial. Kongrese „liaudies demokra- tijų“ žydų bendruomenių atstovai, nedaly- vavo.

* JAV darbo ministerija praneša, kad bedarbių skaičius pradėjo mažėti.

* Buv. maršalas von Rundstedtas pa-siuntė buv. maršalo Mansteino gynėjui laišką, kuriame prisima visą atsakomybę už tuos nusikaltimus, kurie yra prismetami Mansteinui, nes jis, Rundstedtas buvo ka- kriuiomenės grupės vyr. vad. o Manstei- nas jo generalinio štabo viršininkas. Run- stedtas teismo atsakomybėn nebuvo pa- trauktas dėl silpnos sveikatos.

* Bolivijoje vyksta revoliucija. Paskuti- nėmis žiniomis vyriausybė pasisėkė ją numalšinti.

* Ulme gyvenantieji žydai atsiskakė iš- pildyti IRO įsakymą išsikelti į Gaberse stovyklą prie Wasserburgo. Jie pareiškė nesikelsią iki negaus atsakymo į savo pra- šymą Aukštojo Komisaro patarėjui žydų reikalams generolui Grenšteinui.

* Brazilija sustabdė DP imigraciją. Tas potvarkis motyvuojamas tuo, kad daug DP atvažiavę į Braziliją kaip specialistai, pasirodė esą apgavikai ir nurodyto amato nemoka.

tokolas žodis žodinė neatitinka jo parei-škimų.

Tribunolo pirmininkas lordas Lawrance įdėmiai klausėsi Fritschės pasnekėsis su Rudenko ir paprašė paaiškinti. Fritschė igijo naujos drašos ir pakartėjo, kad „pri-sipažinimą“ jis, tiesa, pasirašęs, nors jo turinys neatitinkas jo pareiškimams. Lordas paklausė, kodėl jis tai padaręs. Kaltinamasis atsakė: „Aš jį pasirašiau, nes buvau la- bai griežtai kaltinamas ir tai truko keletą mėnesių. Vienas iš kalinių man pasakė, kad kiekvieną mėnesį slapta teismas skelbia sa-vo sprendimus, pasiremdamas pranešimais, be kaltinamojo dalyvavimo. Tokiu būdu aš tikėjaisi susilaukti sprendimo ir baigti lai- skytinimą.“ Fritschė pridūrė: „Kad lai- dingai nesuprastumėt, noriu pabrėžti, jog nebuvo panaudota jėgos ir kad elgėsy su manim buvo žmoniškas, nors man skirtas režimas buvo labai griežtas“ ..

Burtamis praėjus

Sovietų burtai pranyko. Po keletois pa- klausimų Rudenko numojo ranka. Fritschė buvo išteisintas. Maskvoje, be abejo, jis ne- būtų atsaukęs „prisipažinimą“ ir būtų buvęs nuteistas. Gal būt, jis ten gautų mušti ir būtų paveiktas vaistais.

NKVD, pasak Fritschės, siekia ne tik prisipažinimo, bet ir atsivertimo. Viešpačiai nori būti mylimi savo aukų. Fritschė nori įtikinti, kad Lubianka nėra kankinimo įstai- ga, bet kaž kas panašaus į religinę institu- ciją fanatikams auklėti. Taip jis aiškino, vos tik nemiręs badu sovietų kalėjimuose. Jis sakosi žinąs daug vokiečių, kurie praėję Lubiankos skaistyklą, pradėjo tarnauti ru- samis visai be sąžinės grauzimo. Ir jis tai galėjo padaryti, ir galimas dalykas, jog so- vietai jį būtų priėmė. (Pabaiga) mu.

Mūsų dailė tremties metais

(Pradžią žiūr. „Lietuvio“ 12 Nr.)

Vėliau mūsų pasikalbėjimas nukrypo į dailininkų organizacijas tremtyje ir jų veiklą. Į mano klausimą, ar šios organizacijos pateisina savo buvimą, Adomas Varnas atsakė: — Tremtyje mes turime dvi dailininkų organizacijas: Lietuvos Dailės Instituto ir truputį vėliau gimusių Pasaulio Lietuvių Dailininkų ir Architektų Sąjungą. Jų abiejų tikslai ir vidaus struktūros pagrindai yra skirtingi. Lietuvos Dailės Instituto sudaro daugiau ar mažiau uždara, ideologiniais pagrindais grindžiama dailininkų šeima. Pasaulio Lietuvių Dailininkų ir Architektų Sąjunga gi yra visuotinė ir atvira kiekvienam pasireiškusi talentu arba baigusiam specialias dailės mokyklas ir gavusiam atitinkamą dailininko bei architekto diplomą. Pastaroji yra drauge ir profesinė dailininkų bei architektų organizacija. Kai dėl šių organizacijų veiklos, tenka pažymėti, kad PLD ir AS veikimas dar nespėjo pasireikšti. Sąjunga susikūrė emigracijos įkarščių prasidėjus. Kai tik išsibarstė po visus kraštus dailininkai stabilizavosi savo buveines ir susidarys didesni jų sambūriai kuriose nors emigraciniuose centruose, savaimės sukurėsi ir sąjungos veiklos reikalai. Anksčiau įsisteigęs Lietuvos Dailės Institutas yra jau atlikęs nemažą graži darbų. Pradžioje jis stengėsi apimti platesnius dailininkų sluoksnius ir tik paskutiniuoju metu susitelkę daugiausia į savo ideologinį bei srovinį lietuviškosios dailės reprezentavimą. Tokiu reikšmiu reikia laikyti ir šį pavasarį Freiburge suruoštą parodą. Dailis instituto narių aktyviai prisidėjo prie Lietuvos Dailės parodos organizavimo Amerikoje, kuri adv. A. Olio pastangomis netrukus ten bus atidaryta.

— Kokie šių sambūrių tarpusavio santykiai. Ne vieną kartą tremties spaudoje pasirodė įvairių tarpusavio pakalbinimų. Kaip suprasti tuos viešumoms prasižėjęs dailininkų susikirtimus ir kame glūdi tų nesupratimų šaknyys?

— Dėl santykių... — sako profesorius ir vėl nutyla. — Jūs palietėte labai opų, sakyčiau net, labai skaudų klausimą, por kurį tačiau tylomis praėiti negalima. Į šį klausimą aš norėčiau pažūrėti ne kaip teisėjas, bet kaip mielų dailininkų vyresnio amžiaus nuosirdus draugas, kuriam per savo netrumpą amžinį ne vieną kartą su tokiais klausimais yra tekę susidurti ir viešokio ar kitokio sprendimo ieškoti... Su pasitenkinimu noriu pastebėti, kad iki šiol abiejų dailininkų organizacijų santykiai buvo ir yra korektiški pilna šio žodžio prasme. Žinoma, jie galėtų ir turėtų būti ne tik korektiški, bet ir nuosirdūs, nes nei formalinės, nei esminės abiejų organizacijų savybės neprieštarauja glaudesniams jų susijimui ir bendradarbiavimui. Gal būtų taip ir buvę, jei Lietuvos Dailės Instituto vidaus gyvenime nebūtų pasivaizdusios piktoji laumė, jei dar prieš PLDIRAS įsisteigiant, nebūtų pačių institutininkų tarpe įvykusį aštri trintis, kurios pasekoje iš instituto pasitraukė keli žymesni mūsų dailininkai. Nelaimė, šioj trintis neapsiribojo Freiburge įstaigos sienomis, bet persimetė į platesnę visuomenę bei spaudą ir įgavo tokias skaudžias dygias formas, jog,

atrodo, nėra priemonių joms sušvelnėti, savaimės susinormuoti. Kiekviena šalis tariame teisinga esanti ir tik teisingumo trokštantė... Tačiau ši teisingumą, atvirai kalbant, reikia suprasti jehoviško rūstumo prasme, reišikia, ant kelių paklupdant savo priešą... Adomas Varnas atsistoja ir susimąstęs vaikšto tarp ryšulių ir dėžių.

— Anoniminiai kliudymai institutininkų parodai Freiburge suruošti yra geriausias to įrodymas. Kokios jie bebūtų kilmės tie anonimai nusipelno tiek dailininkų tiek visuomenės griežto pasmerkimo. Lygiai skaudūs yra ir antrosios pusės anoniminiai skundai prancūzų įstaigos, siekią pakenkti priešingos stovyklos dailininkams, kliudymai surengti dailės parodą Romoje ir keisto turinio laišku rašinėjimas pasaulio lietuvių spaudai... Jeigu tokie kliudymai iš tikrųjų yra buvę — jie negali būti vertinami kitaip, kaip nusikalstamieji nekultūvuoti instinktų padariniai. Man be galo skaudu reikšti šitokią nuomonę apie konfliktą, į kurį yra įsivėlę mano mieli kolegos, mano brangūs bičiuliai, mano geriausi buvę mokiniai. Dėlto kelionė ir užjūris išvakarė, atsiveikindamas su mieglaja Europa, kurios erdvėje yra ir mūsų mylima kruvinuose skausmuose skestanti tėvynė Lietuva, atsiveikindamas su visais tuos pačius tremties vargus kentusiai broliais dailininkais, visa širdimi prašau jus pažvelgti į kilniuosis dvasios tolius, ir tolius, kur virš aukščiausių Teisingumo bokštų švyti liepsnotai Skaismo ir Kančios Auka! Prieš du tūkstančius metų dieviškoji Išmintis ją pradėjo, palaikino ir įžiebė ant skaičiausių Meilės Aukuro. Aš giliai tikiu, kad Meilės Aukuro Liepsnos nuvalys bei nuskaidsrins kad ir skaudžiausias nūdienės mūsų tremties negeroves... Baigdamas pasikalbėjimą, paliečiau dar vieną klausimą, savą metų spaudoj išsakušį nemažas diskusijas, būtent, dailininkų ir architektų santykius.

— Ne taip seniai mūsų spaudos pusla-

piuose pasirodė arch. Tado Vizgirdos straipsnis „Dailininkai ir architektai“, kuriame autorius griežtai pasisako prieš architektų priklausymą Pasaulio Lietuvių ir Architektų Sąjungai. Tamsta minima sąjunga vadovaujate, todėl būtų įdomu išgirsti tamstos nuomonę, ar architektų priklausymas prie dailininkų organizacijos pirmiesiems yra nepakeliamai ir kodėl?

— Sumetimai, kuriais vadovavosi rašinio autorius, atrodo, pagrįsti itin gražiais norais: apsaugoti ramią architektų prigimtį nuo dailininkų savitarpio rienu. Tačiau metodą tam užduviniui spręsti autorius pasirinko nevykusį, nesuderintą nei su uždavinio dvasia, nei su jos raide. Autorius sumanė minimą psichologinį motyvą panaudoti kultūros istorijos perversmui šioje srityje įvykdyti, vadinas, architektūrą atitraukti nuo meno pasaulio ir prijungti prie technikos. Antra, ši perversmą jis numatė galint įvykdyti tokiame mažų resursų krašte, kaip Lietuva. Žinoma, nieko bloga, jei autorius, norėdamas pagvildinti architektūros įjungimo į įvairiųjų (mechaninį, elektrotechninį, ūkinį bei statybinį) inžinerijos vieną galimybes, būtų paieškojęs joms tinkamo pagrindo ir krypties, t. y. rūpiną klausimą būtų bandęs nagrinėti akademinėmis priemonėmis, epizodinę ir psichologinę medžiagą vengęs dėti svarstomo dalyko centran, savo rašinio toną daugiau atsiejęs nuo įprastojo rienuo lyriškos stiliaus...

Adomas Varnas pastebėjo, kad motyvas, nulėmęs rašinio pasirodymą spaudoje, patiam rašiniui atvirai nepasakomas, o gal ir sąmoningai nuslepiamas. O jis jaučiamas beveik kiekvienam sakiny ir rašiniui teikiąs net savotiškos, pilnos prieštaravimų, galvošneto atspalvį.

Daug daugiau pasitarimese dailininkų savitarpio santykiams sušvelninti, būdami atvirai, nes slėpdami tai, ko nėra nei rei-

šalo nei prasmės slėpti. Tą motyvą galima pavadinti tiek autorias, tiek Lietuvos Dailės Instituto sluogsnis nepasitenkinimu, kad pasitraukusieji iš tos organizacijos dailininkai yra griežtai atsisakę bet kuria forma bendradarbiauti su institutiniais. Tokiu pagrindu galima išaiškinti ir dail. V. K. Jonyno replikos pasirodymą „Mūsų Kely“ su keistoka antrašte „Arch. Vizgirda advokatauja“ (MK 17/18 Nr.). Toj nepasitenkinimo atmosferoj atsirado reikalas papriestarauti ir architektams, apsisprendusiems tęsti savo senas tradicijas ir dėtis prie dailės pasaulio, kuriame jie visada rado tinkamiausią sugyvenimo aplinką ir natūraliausia kūrybinio bendradarbiavimo dirvą. Sugrąžinę tautai normalų gyvenimą, galime būti tikri, jog susinormuos architektų santykiai su dailininkais bei pačių dailininkų tarpusavio santykiai. Padėsime aistras į šalį, nesupratimus šalinsime tik objektyviomis priemonėmis...

Prieš atsiveikindamas, dar paklausiau: — Ką manote, veikti Amerikoje?

— Į tokius painius klausimus esu bejęgis ką nors atsakyti. Suprantama, kad į tokią kelionę leidžiuosi su slapta svaja širdy, kad ir ten, bent iš dalies, galėsiu padirbėti tapybos srity. Kolegoms menininkams norėčiau palinkėti, kad jie, įsikūrę plataus pasaulio krautuose ir apsitvarkę kasdieniniam reikalui, neapleisų kūrybinio pašaukimo, nuolat kurstyų kūrybos ugnelę ir kiek leis aplinka, dirbtų tą kūrybinį darbą, be kurio mūsų gyvenimas neturi prasmės. Jei mes nudiršim tiek, kiek padarėm Vakarų Europoje, savo buvimą šiam pasauly pateisinsim. Mūsų kūryba ir gražiausios pastangos tegu tarnauja mūsų kenčiančios tėvynės garbei ir jos greitesiam išlaisvinimui! — baigė pasikalbėjimą Adomas Varnas.

Vytautas Kėsgaila.

Knygų parastėje

„Aš niekuomet negrįšiu“

M. KORIAKOVY KNYGOS PROGA

Viename laikraštyje aprašytas toks pokštas iš dabartinės Lenkijos gyvenimo. Du draugai nuvažiavo į Sov. Rusiją susipažinti su kolchozų organizacija. Po kurio laiko atgal grįžta tikėtai vienas. — Matei, kaip žmonės puikiai Rusijoje gyvena? — klausia grįžusiojo. — Mačiau, — patvirtina šis. — Matei milijonierius kolchozininkus? — Mačiau. — Matei radiją kiekvieno ūkio darbininko kambaryje? — Mačiau. — O kodėl draugas negrįžo? — Draugą suėmė, nes... ne viską matė. **Nematydamas matyk!**

Sov. Rusijos valdovai nori, kad tie, kurie iš užsienio išleidžiami į krašto vidų, matytų tik tai, kas leidžiama jiems matyti. Visi atsimename, kaip Nepriklausomybės laikais, ir mūsų žurnalistai važiavo ten, kur viskas jų priėmimui buvo parengta, kai tuo tarpu apskurdę žmonės akmenimis daužė liuksusinių traukinių arba iš pasalių, kad nereikalinga akis nepatebėtų, skundėsi badu ir nepakeliamu vargu.

Tačiau pamažėle Vakarai daugiau sužinojo apie sovietų kraštą: atsirado vis daugiau knygų, pačių sovietų parašytų, kuriose vaizduojama nemeluota tikrovė; Vakarų pasiekė eilė žmonių, išgyvenusių priverčiamojo darbo stovyklų, kolchozų ir darbininkų vargus...

Šiandien Sov. Rusija jau nėra nežinoma žemė, o tie, kurie ten buvo, su M. Koriakovu tvirtina: „I'll never go back - aš niekuomet negrįšiu...“

Komunistas šaukiasi Marijos

M. Koriakovas, sovietų armijos kapitonas, parašęs minėtos antraštes knygą, susipažinęs su Lenkija, panoro įstoti į raudonusius Berlingo dailinius. Deja, tas jam nepavyko.

Tarnaudamas raudonojo armijoje, jis su kariuomene žygiavo per Lenkiją. Turėjo progos susipažinti su vietos kalba, net su literatūra ir tautos papročiais.

Vogčiomis užeidinėjo ir į bažnyčias. Vieną kartą pasiekė net Cenkstavą. Stebuklingos Motinos Marijos paveikslas ir maldininkų minios nepaprastai jį pavilė. Klausydamas rytmetinių mišių, tapj susijaudino, jog pavedė savo gyvenimą Svč. Marijos globai.

Vokiečių nelaisvėje

Raudonosios armijos eilėse M. Koriakovas pamatė visus raudonarmiečių žiaurumus; plėšikavimą, prievartavimus, žudynes. Prieš karo pabaigą pateko į vokiečių nelaisvę.

M. Koriakovas išvengė daugelio belaisvių likimo — mirties ir beveik stebuklu liko amerikiečių išvadotas. Dabar jis pasiekė Paryžių ir čia įsikūrė.

Nors jo vidus jau buvo pribrendęs antikomunistinei veiklai, nors sovietų vyriausybė ragino visus savo piliiečius repatriuoti į tėvynę, Koriakovas nederzėtyravo ir priverstas dirbo sovietų ambasadoje.

Dirbdamas ambasadoje, jis turėjo progos susidurti su baltaisiais rusų emigrantais ir pažinti jų nusistatymą. Dar daugiau: jis stebėjo NKVD veiklą Paryžiuje ir visame krašte, nes De Gaulle — Stalino susitarimas paliko jiems laisvas rankas.

Pabėgimas

Tačiau sovietų vyriausybė įsakė jam grįžti į tėvynę. M. Koriakovui atėjo lemiamoji valanda.

Į tėvynę jis pasiryžo negrįžti ir pabėgo iš sovietų ambasados. Jam padėjo pasislėpti atsitiktinai pažintas vienuolis prancūziskas, kuris išsuntė jį pas savo tėvus ir sodžiū.

M. Koriakovas sodžiūje gyveno kelis mėnesius ir turėjo laiko susipažinti su prancūzų papročiais, kasdieniu gyvenimu, sveigtumu, giliu religingumu ir kultūra. Po kelerių mėnesių jis išplaukė už vandenyno.

Taigi, kai koks nors žmogus pamato Sov. Rusijos realybę, jis niekuomet nenori grįžti į ją „laimės“ kraštą.

Labai naudinga, kad Vakarai turi progą susipažinti su ta realybe; ir ne tik iš knygų, — iš nuolatinio kontakto su ano krašto žmonėmis. O ir tokių perbėgėlių — net iš karių tarpo — amerikiečių žonoje jau tikstantčiais skaitoma.

Būtų naudinga ir Lietuvos patirtį bei dabartinį jos sunkiausia istorijoje kelią išleisti anglų ar kuria kita vakarų kalba. Skaitytojų atsisrasy, o nauda mūsų kovingoms pastangoms būtų didelė.

J. Kuzmickis.

Trys dienos, sukrėtusios pasaulį

II.

Reicho užs. reik. ministerijos valdininkas Dr. F. Gausas, dalyvavęs vokiečių — rusų derybų 1939 m., Wilhelmstrasse byloje apie tuos pasitarimus liudiję.

Ribbentropo nusivylimą, kad Maskvos aerodrome jo pasitikti tebuvo atvykęs tik sovietų protokolo šefas, greit išskleidė vokiečių pasiuntinys von der Schulenburgas, pranešdamas, kad Stalinas jau tą pačią dieną po pietų Ribbentropo laukiąs pasitarimams.

„Iš šių pasitarimų Ribbentropas grįžo tik po kelių valandų. Pasikalbėjimo eiga buvo labai patenkintas ir man pasakojo, kad reikią tikėtis labai plataus masto susitarimų. Jis pabrėžė, kad susitarimai neapsiribosią vien tik paprasto nepuolimo pakto pasirašymu, — busių ir Vokietijai bei Rusijai liečią teritoriniai klausimai išsprendi, nustatant

abipusių interesų sferų ribas. Ribbentropas pareiškė, kad su Stalinu jau esąs aptaręs ir smulkmenas, tačiau dėl vieno klausimo kyla sunkumų, būtent, nustatant interesų sferas Pabaltij. Nors ir pagal Hitlerio nurodymus turis įgaliojimus veikti savarankiškai, tačiau rusų pageidavimų vienas pats negalįs priimti. Ta proga jis įsakė sujungti jį telefonų su Berlynu, kad galėtų pasitarti su Hitleriu.

Tolimesni pasitarimai, kurių metu turėjo būti paruoštas ir sutarties tekstas, buvo numatyti 10 val. vakaro. Ribbentropas sakė, kad juose, be pasiuntinio W. von der Schulenburg, dalyvausią ir kiti asmenys. Aš jau iš anksto buvau paruošęs įprastos formos nepuolimo pakto projektą. Ribbentropas į jo įvadą įterpė keletą sakinių apie draugiškų santykių tarp abiejų kraštų atstatymą.

Slaptai sutartai, kuria būtų nustatomos interesų sferų ribos, projekto neturėjau. Jam paruošti iki antrojo pasitarimo pradžios ir laiko nebuvo. Tačiau Ribbentropas man padiktavo keletą skicių, kurie turėjo būti įtraukti į slaptąjį protokolą.

Rugpjūčio 23 d. nakties pasitarimai vyko vienoje Kremliaus salėje. Iš rusų pusės dalyvavo Stalinas, Molotovas ir vertėjas Pavlovas. Derybos prasidėjo be jokių įžangų. Iš rusų kalbėjo Stalinas ir retkarčiais Molotovas, iš vokiečių — tik Ribbentropas. Dėl nepuolimo pakto teksto buvo labai greit susitarta. Tačiau dėl Ribbentropo įterptų į teksto įvadą pastabų Stalinas pareiškė, kad jis negalįs staiga rusų tautai deklaruoti abipusį draugingumą po to, kai nacionalizmas šešerius metus Sovietų Sąjungą „laistęs srutomis“.

Kiek sunkesnės buvo derybos dėl slaptojo protokolo, nustatancio interesų sferų ribas. Ribbentropas užsakyto pasikalbėjimo su Hitleriu iki pasitarimų pradžios nesulaukė. Telefonas suskambėjo tik tada, kai pasitarimai buvo įpusėję.

Rusai pasiūlė Ribbentropui nueiti į atskirą kambarį ir ten kalbėtis, niekenu netrukdomam. Ribbentropas atsisakė ir pasinaudodamas derybų kambaryje stovinčiu telefonu aparatu. Aparatas buvo su balso stiprintuvu. Todėl, nors ir kiek toliau būdamas, galėjau Hitlerio balsą puikiai girdėti. Retas pergyvenimas: Kremliuje išgirsti vokiečių diktatoriaus balsą.

Hitlerio — Ribbentropo pasikalbėjimas sukosi apie tai, kad Hitleris Pabaltijje vokiečių interesų sferos riba buvo nuslėptas Dauguvos upė; o rusai nesutiko vokiečiams atiduoti pagal tokį susitarimą turinčius jiems teksti neužslėgščius Latvijos uostus. Ribbentropas Hitleriui išaiškino rusų pretenzijas ir gavo Hitlerio įgaliojimą priimti rusų pasiūlymą. Ribbentropas tuo pat tai pranešė Staliniui. Dėl slaptojo protokolo redakcijos ginčų nebuvo. Stalinas pasikvietė rusų gen. štabo viršininką prie slaptojo protokolo pridėdamausė žemėlapiuose demarkacijos linijai nustatyti.

Pagal šį protokolą Pabaltijio valstybės, išskyrus Lietuvą, atsidūrė rusų interesų sferoje. Lenkijos teritorijoje demarkacijos lini-

ja buvo išvesta Narevo — Vyslos — Sano upėmis. Drauge buvo priimta klauzulė, pagal kurią galutinis Lenkijos padalinimas turėjo priklausyti nuo tolimesnės politinių įvykių eigos. Abi vyriausybės susitarė apie tai laiku viena kita informuoti. Pagaliau buvo pareiškta, kad Vokietija Besarabijos sritis politiskai nesidomi.

Tuo metu, kai kancelarijoje sutarčių tekstai buvo perrašinėjami vokiečių ir rusų kalbomis, į derybų salę buvo įnešta gėrimų ir užkandžių. Salėje kalbos tarp derybų dalyvių pagyvėjo. Sie pasikalbėjimai, kuriuose ir pats Dr. F. Gausas dalyvavo, nauja šviesa nušviečia kai kuriuos politinius įvykius ir 2. D. karo pradžią. (B. d.)

„Ideologinės klaidos“ lietuvių kalbos žodyne

LTSR Mokslų Akademijos prezidentas J. Matulis 1949. VII. 27 d. „Tiesoje“ puola Lietuvos mokslininkus:

„Vis dėlto Mokslų Akademijos tiriamajame darbe yra dar žymių trūkumų ir spragų. Kaip ankstynesniais, taip ir pereinamais metais kai kurių institutų ir įstaigų mokslinė produkcija buvo gana menka. Ypač mažą vertingensių darbų yra davę Ekonomikos institutas, Biologijos instituto Botanikos sodas Kaune, Geologijos ir geografijos instituto Mineralinių žaliavų poskyris; smarkiai atsiliko planus vykđant Lietuvos kalbos institutas ir kt. Dalis kai kurių institutų bendradarbių dar nuoslaiai stovėjo nuo aktualių socialinės statybos klausimų ir savo tiriamajam darbe darė stambių ideologinių klaidų. I kai kuriuos veikalus prasiškerbė neleistinų klaidų (II-sis Lietuvių kalbos žodyno tomas), ne visi Mokslų Akademijos veikalai pasižymi reikiamu partiskumu, nepakankamai demaskuoja reakcines, darbo, žmonių visuomenei svetimas idėjas ir teorijas“.

Žodyno autoriai, matyt, negalėjo išgalvoti, kokiū būdu jo skiltyse būtų buvę galima tą partiskumą sleisti.

Ar gali būti?

* Sovietų laikraštis „Izvestija“, rašydamas apie didžiulius miškų gaisrus Prancūzijoje, aiškina, kad jie esą dalis amerikiečių plano sunaikinti ekonominę Prancūzijos nepriklausomybę. Esa, amerikiečiai, degindami Prancūzijos miškus, nori sunaikinti prancūzų cellulozės pramonę. Be to, suverčiant kalte už gaisrus prancūzų komunistams, siekiama „sustiprinti policinį terorą ir paruošti dirvą karinei - fašistinei diktatūrai“ tiksliau sakant, paruošti kelią į vyriausybę generolui de Gaulle.

* Prancūzijos vyno gamintojai pradėjo propagandos kampaniją, kurios tikslas - prancūzų jaunomene, „kuri dėl karo negalėjo išmokti“, pripařinti gėrti vyną. Mat, vyno suvartojimas Prancūzijoje nuo 424 mil. litrų krito iki 297 mil. litrų per mėnesį.

* Viena Stuttgarto tabako krautuvė Stuttgarte skelbia: „Nusipirkę už 2 DM cigarečių pokelį, jus prarūkote 12 pf. žaliamų mokesčių, 1.20 DM tabako mokesčių, 9 pf. apyvartos mokesčio ir tik už 59 pf. tabako“.

* Stockholmo laikraštis „Dagens Nyheter“ pasirodė toks skelbimas: „Ieškoma tarnaitė 5 asmenų šeimai, kurioje visus darbus, net baltinių skalbimą, atlieka pati šeimininkė. Tačiau šeimininkė norėtų vieną popietę per savaitę ir kas antrą sekmdienį būti laisva“.

* Kucheno kaime (Vokietijoje) apie pasukų atvežimą pranešama sirena, kurios garsas labai panašus į gaisrininkų sirenos garsą. Ir vieną dieną, kai kaime tikrai kilo gaisras, visi gyventojai su puodais išbėgo gatvėm paųkų atsimti.

* Po rinkimų į Vokietijos parlamentą, vienas Goettingeno gyventojas kreipėsi į rinkininkes komisijos atstovą, prašydamas išduoti jam pažymėjimą, kad jis nebalsaves. „Ką gali žinoti, gal viena dieną tai bus labai svarbus dokumentas“, pastebėjo jis.

PRANEŠIMAI

BIBLIOGRAFINIO ARCHYVO PRANEŠIMAS

Lietuvių Bibliografinis Archyvas Sveicarijoje turėjo iki paskutinio laiko Vokietijoje ir Austrijoje savo talkininkus, per kuriuos gaudavo tuose raštuose leidžiamus lietuviškus leidinius. Tačiau vienas talkininkas po kito išemigravo į užjūrį. Prieš kurį laiką į JAV išvyko p. A. Ružancovas, Lietuvos Bibliografijos Tarnybos Memmingene vedėjas. Surasiusi apie gausius leidinius kortelė, Tarnyba pačius leidinius siuntinėjo į Sveicariją Bibliografiniam Archyvu. Dabar, išvykus p. Ružancovui, ryšys su Bibliografijos Tarnyba bent laikinai nutrūko. Netrukus rengiasi išvažiuoti į Amerikos Jungtines Valstybes p. A. Brazulis, vyriausias Bibliografinio Archyvo įgaliotinis Vokietijoje. Tokiu būdu Archyvas neteks savo paskutinio nuolatinio talkininko, kuris šalia p. Ružancovo didžiai nusipelnė, telkdamas neutralion Sveicarijon emigracijoje pasirodžiusius lietuviškus leidinius. Jų ir kitų talkininkų dėka (šia proga dar ypatingai paminėtinas a. a. kun. prof. Dr. P. Petraitis) Bibliografiniam Archyvui pavyko surinkti didelę dalį per paskutiniuosius kelerius metus išėjusių leidinių.

Lietuvių Bibliografinis Archyvas ir toliau lieka Sveicarijoje. Dėkodamas pp. leidėjams už ligšiol pareiktą palankumą, Bibliografinis Archyvas prašo visus jam skiriamus leidinius atėityje siuntinėti tiesiogiai šiuo adresu:

Archives Bibliographiques Lithuaniennes, Spittlerstr. 22

Berne (Suisse-Switzerland). Archyvas renka visų leidinių bent po du egzempliorius, kurių vienas numatytas Nepriklausomos Lietuvos valstybinei bibliotekai. Todėl Bibliografinis Archyvas prašo jam siuntinėti po 2 egz.

Archyvuui pavyko praturtinti savo Pabaltijio skyrių. Archyvas įsigijo buv. Suomijos užsienio reikalų ministerio Dr. R. Holsti bibliotekos rinkinį apie Pabaltijį. Velionis, savo laiku atstovavęs Suomijai Talline ir Rygoje, buvo surinkęs vertingų leidinių apie Lietuvos šiaurės kaimynus.

A. Gerutis,

Lietuvių Bibliografinio Archyvo Sveicarijoje vedėjas.

LIETUVOS MIŠKININKAI

savo laiku sudarė vieną labiausiai susiklausiusią profesinę organizaciją, kuri tremtyje nepakriko ir turėjo savo spaudos organą. Iš Vokietijos į įvairius kraštus nariams išsiskirstčius, miškininkų gretos paira.

Šiuo metu norima miškininkų veiklą vėl atgaivinti ir todėl Amerikoje, pas Kazimierą Šcensulevičių, 5604 S. Bishop st., Chicago 36, I Illinois, USA, steigiamas Lietuvos miškininkų susižinojimo punktas. Visi miškininkai, kur jie bebūtų, prašomi pranešti savo ir savo draugų miškininkų adresus. Darant pranešimą, prašoma pranešti tu, kurie yra įsikūrę ne Vokietijoje (išemigravę): 1. kur dirba, 2. jo materialinė būklė, 3. ar gali padėti naujai atvykstantiems miškininkams surasti butą ir darbą.

Salia šio darbo, norima atskiru leidiniu paminėti Lietuvos miškų administracijos įkūrimą 1918 metais. Visi, kas turi iš tų laikų prisiminimų, nuotraukų bei šiaip medžiagos, prašomi prisųsti (nuotraukos, knygos, dokumentai bus grąžinti) tuo pačiu adresu.

Siunčiant susižinojimo punktui užklausimus, į kuriuos reikia duoti atsakymą, prašoma pridėti pašto ženklą (Amerikoje ir Kanadoje 6 c, kitur tarpt. pašto atsakymo kuponą).

IEŠKOJIMAI

DILYS Jonas, 1945 m. pavasarį buvęs deportuotas į Zerst, ieškomas Tallat-Kelpšos, (14b) EBINGEN (Württ.), Goethestrasse 8. Turintieji bet kurių žinių apie ieškomąjį ar žinantieji jo adresą, prašomi skubiai atsiliepti.

Pranė Gudelevičiūtė - Bagdžiūnienė ieško giminaičių Kazimiero UZLEKIO vaikų, gimusių Kepalių km. Babtų parap. Jei kas žinote apie jų likimą, praneškite man, aš atsilyginsiu. Rašyti: Pranė Bagdžiūnas, 1800 W. Monroe, Springfield, Ill. USA.

GERB. SKAITTYTOJAMS D. BRITANIJOJE

Dėl spaustuvės techninių kliūčių dalis pereito „Lietuvio“ Nr. tiražo buvo atspausdinta taip vėlai, kad jį siunčiame kartu su šiuo numeriu.

Naujų amerikų fabrikas

Rastato miesto pakraštyje yra didelės kareivinės. Sako, kažkada ten gyvenę vietiniai, paskiau bepročiai, dar vėliau kareiviai, o dabar ten įsteigta fabrika, kuris iš eilinio prancūzų zonos dykupo padirba naują ameriką. Tikslumo dėlei reikia pažymėti, kad ten sukrauti ir tokie, iš kurių amerikoniškai niekada neišeis, nes jie laukia tos laimingos dienos, kada galės išvažiuoti į Prancūziją. Šios rūšies gyventojai daugiausiai yra lenkų tautybės.

Vėjų skersai išilgai varstomose koridoriuose, sklaičiuose kambariuose ir raštinėse naują atvykėlių pritenkia tempas. Mat, atvažiuojant būtinai susitinkami pažįstamų kurie jau viską žino, viską matė bei viską girdėjo. Vienas iš jų rėkia: „Bėk į apačią plaučių fotografuoti!“ O kitas šaukia: „Ne, bėk į pilį kraują atiduoti! Kraujas svarbiau!“ „Gi trečias tu pat meti susirūpinęs klausia: „O antklodė, lėkštė ir šaukštai ar jau gavai?“ Žinoma, nuo tokio užpuolimo susisuka atvykėliui galva, ir jis laksto po pirmojo aukšto koridorius silydamas kraują, o pūstekinai nužygiavęs į pilį reikalauja lėkštės ir šaukšto.

Juk ir šio karamas pripranta. Taip pat ir žmogus. Atiduoda jis kraują, uriną, nusifotografuoja plaučius, leidžia gydytojui išmatuoti pulsą, kraują spaudimą bei apžiūrėti, ar nesiranda kokių nors kitokių defektų kūne. Po to atsipučia. Tik tas atsipūtimas problematis ir labai priklauso nervų. Kieno nervai sutrūkinėja, tas jokio atsipūtimo neturi. Toks susergera migrena, dažnai praranda apetitą, o naktimis regi haliucinacijas. Regėjimai būna plautinio pobūdžio, nes vienas iš pirmos instancijos daktarų dažnai pakartoja: „Lungen — chorošo, alles — chorošo.“

Atsipūtimą dar trukdo toks storas parengis, kuris daboja, kad vyrai nesusimaišytų su moterimis, kaip ir pridera visose emigracinėse stovyklose. Jis vaikščioja po kambarius ir rėkia: „Hier ist nur für die Frauen. Die Männer müssen raus!“ Arba: „Die Frauen müssen nach unten. Zimmer 16, 17, 18!“ Ir tada kadidatai ir amerikonus krauna savo lagaminus ir lenktyni bėga į nurodytus kambarius, nes kiekvienas nori pirmas užimti lovą su visomis keturiomis kojomis arba toje lovoje rasti bent keletą lentelių, nes apie kokį nors „matracą“ svajoti draudžiama.

Grįžkime prie haliucinacijų. Guši žmogus aukštiekninkas savo lovoje ir, rodos, nemiega. Žmogus akys blizga. Iš nežinomos tolimos ir žmogaus akis artėja plaučiai. Ryskiai matomi visokie hullusai, bronchos viršūnės ir kitokios anksčiau niekada negirdėtos plaučių dalys. Tuo pačiu metu kažkoks įkyrus balsas, lyg kaimo orkestro baseda, monotoniškai kartoja: „Matai, kokie sukalkėjimai! Abiejuose pusėse. Hilluose ir viršūnėse. Jų ribos neaiškios. Su tokiais plaučiais gausi mažiausiai tris mėnesius, o gal ir pusę metų.“ Žmogus pašoka, nubraukia nuo kaktos šaltą prakaitą, pereina kelis kartus per ambarį ir, neradamas niekur vietos, vėl atsigauna.

Sventoji ramybė vistiek neatgaunama, nes, vos atgulus ir nugaimojus nemalonų plaučių paveikslą, aysuse vėl suskamba eiliniame gyvenime retai girdėti pavadinimai: Wassermannas, Westergrenas Gal tie kosmarai ir nebūtų tokie baisūs, jeigu visi aplinkiniai nesirgtų tomis pačiomis ligomis. O tu aplinkinių daug: kambaryje — dvidešimt, trisdešimt lovų ir kiekvienoje lovoje po žmogų, galvojančių apie

savo plaučius. Be to, jau išvykdamas iš namų esi pakankamai įelektrintas, nes tie, kurie buvo ir sugrįžo, pripasakojo tau baisybių, pagrazindami jas ir sutirštindami.

Ak, ir Westergrenas, ir urinas, ir visi kiti pereinameji etapai yra niekai, palyginus su kulminaciniu punktu, kurio centrinė persona — „amerikonų“ daktaras. Amerikonų buvo parašyta kabutėse, nes jis joks amerikonas, o toks pat DP, kaip tu ir aš. Bet galia jis turi didelę. Jis nemirktelėjęs gali taves į Ameriką neiešioti, gali nusiūsti į Baden-Badeną, kur reikės dviejų metrų ilgumo guminę žarną ryt, gali liepti dar kartą plaučius fotografuoti ir vėl visą haliucinacijų košmarą iš pradžių iki galo išgyventi.

Tur būt, dėl aukščiau surašytų priežasčių amerikono daktaro laukiamajame vaizdas neišprastinis, nes žmonės daugiau blaškosi, negu pas dantų gydytoją atėję. Tik patys lėčiausieji ir ramiausiai sėdi susikaupę ir spokso į vieną tašką. Bet ir tie, kad jų rankų ir kojų pirštai virpa, paslėpti negali. Ką manai?! Čia tas lemiamasis momentas! Pašauks tavo pavardę, įeisi, o po kelių minučių sugrįši arba nušvitusiu veidu, nes perkopei pirmąjį laiptą į palaimintąją šalį, arba visiškai nuliūdiman įklimpęs, arba su maža viltele, kuri siejasi su pakartotinomis plaučių nuotraukomis, su žarnos ryjimu ir kitokiais dar nebandytais malonumais.

Jeigu iš amerikono daktaro išėjai nušvitusiu veidu ir jeigu nesistengsi atidėti keilinės dėl uošvės nepasiūtos suknelės Ravensburge, tavo likusieji reikalai normaliai susiklostys per porą — trejetą dieną. Vadinasi, DP komisija peržiūri tavo popierius, įvertina tave, kaip būsimą laisvo krašto laisvą gyventoją. Ir po to čumpa tave apyvartom mašininkės. Jos surašo ilgiausius lapus iš tavo gyvenimo. O toks vyrukas, pasispiaudęs delnus, išmuoja po kelis kartus visą dešimtį tavo pirštų, kurių pėdsakai turi likti ant specialių popierio lapų. (Jeigu sugalvosai tą vyruką pavaišinti cigarete, jis tavo pirštus mozos dar aistringiau.)

Ir štai, prieš tave atsiveria Amerikos Jungtinių Valstybių konsulo kabineto du-

rys. Įeini tu į tą kambarį toks menkutis, toks sulyšęs, toks vėtytas ir mėtetas dypukas. Paklausinėja tave, prisaiškina, ir tu jau įeini nebe DP, o kandidatas į didžiųjų laisvių krašto piliečius. Pažįstami supuola tave sveikinti ir visi vadina amerikonu. O tu truputuką išdidus eini, linkčioji visiems galva, lyg pabrėždamas, kad, štai, perėjau. Tolimesnė tavo laikysena priklauso tavo paties charakterio. Jeigu tu priklausai pesimistų rūšies, tai visiems pasakosi ir gąsdinsi, kaip buvo sunku, kaip buvo bausiu, kad vos per nago juodumą pralindai. Ir šiaušis tavo klausytojams plaukai, ir drebės jų širdys, ir važiuos jie į Rastatto miestą, kaip į „sūdą“ dieną, kurioje atskiriami pelai nuo grūdų. Gi jeigu tu esi sangviniški rūšies, tu išdidžiai sakysi: „Tat! Patys niek“ dar ir ne tokias pereičiau“

Aukščiau aprašytas kelias yra normalusis, paprastasis. Vadinasi, tu esi eilinis DP. Jokiais ypatingais privalumais nepasižymi ir jokių išimtinių galimybių neturi. Toks būdamas tu ir eini tuo keliu per visus tu naujų amerikų fabriko skyrius. Bet Rastatte pasitaiko taip vadinamų meteorų. Jie atvažiuoja, blykstelė, dažnai net ir stovykloje neapsigynę, o po dviejų — trijų dienų, žiūrėk, jau grįžta namo didžiųjų lagaminų krauti. Meteorai dažniausiai turi kažkokias pažintis, arba būna labai gražios ponuotės, arba yra kilę iš tos DP rūšies, kuriai savo laiku nuvažiuoti nuo Bodeno ežero ligi Flensburgo buvo tik nusišvilpt.

Ir dar yra viena rūšis, tai — taip vadinami atsilikėliai. Mat, Rastatte labai daug popierių. Juos nešioja iš vieno kambario į kitą. Ir neduok Dieve, jeigu benešant koks nors popierukas lept ir nukrito kur nors, arba jeigu tas popierukas įkrito į kitą bylą, arba jeigu visą bylą, gulėjusią neparankiai, kas nors padėjo ant spintos. Tada tokios bylos savininkas gyvena Rastatte savite, kitą, trečią ir vis vaikščioja pas pareigūnus ir vis klausinėja, o jam vis atsako: „Tamtos popieriai dar netvarkyti“. Kad kas nors būtų dėl tos priežasties sau galą pasidaręs, girdėti neteko, bet paursiais nervais ir blizgančiomis akimis patys mačiau.

M. Cieliauka.

Profesinės perspektyvos Amerikoje

Ne vienas emigruojas į JAV gyvai domisi, ar galės kada nors gauti darbo savo specialybėje. Ta klausimą gal bent dalinai nušvies ir žemiau talpinamas iš savaitraščio „News-week“ paimtas straipsnelis, kuriame nagrinėjamos specialines ir aukštesias mokyklas baigusiu amerikiečių (taigi, tų asmenų, kuriems pilietybės, kalbos mokėjimo ir kt. reikalavimai atpuola) profesinės perspektyvos. Tiesa, jame ne apie visas mums rūpimas profesijas kalbama, tačiau ir iš to, manome, nus galima susidaryti bent apytikrą vaizdą.

Aukštųjų ir specialiųjų mokymų absolventams profesinės perspektyvos nebėra tokios puikios, kokios buvo prieš keletą metų, kada daug specialistų buvo pašaukta karo tarnybai. Žinomi žurnalistas L. Reedas ir E. Cunninghamas neseniai išleido brošiūrą, kurioje ši tūkstančių aukštųjų mokyklas baigiančių jaunuolių aktualia tema plačiai nagrinėjama. Štai keletas pavyzdžių:

Draudimo metamatikai: šiuo metu šioje srityje dirba tik 450 specialistų. Vidutiniškai per pastaruosius 10 metų reikalingus egzaminus tegalėdavo išlaikyti tik po 20 kandidatų, kurių pareikalavau apie 200 bendrovių.

Lėktuvų pilotai: šiuo metu įvairiose privačiose bendrovėse dirba apie 6.000. Tačiau ryškus didžiųjų lėktuvų, galinčių iš karto paimti didesnius keleivių skaičius, augimas pareikalavimą žymai numušė. Todėl naujies mokiniams perspektyvos nėra ypatingai palankios.

Architektai: Per 14.000 dirba, apie 10.000 studijuoja arba atlieka praktikos darbus. Nežiūrint laikinos statybų krizės, visiems naujiesiems architektams darbo pakaks — bent per artimiausius 10 metų.

Fotografai: Turi mažą perspektyvą, nes visuose miestuose konstatuojamas perteklius.

Dantų gydytojai: Jų skaičius galėtų padidėti. Tik penktadalis gyventojų naudojami jų pagalba. Tačiau mokyklos dėl apmokymo galimybių stokos yra priverstos daugelį kandidatų atmesti.

Lėktuvų statybos inžinieriai: Bendrojo išsilavinimo kandidatams nedaug perspektyvų, nes jų yra pakankamai. Tačiau aerodinamikos, termodinamikos, elektronikos specialistai bei fizikai ieškomi.

Kitos techninės profesijos: Ypač stinga klimatinių inžinierių, inžinierių. Toliau 14.000 technikų praeigius keramikos pramonė laikomas nepakankamu, nes 6.000 keramikos fabriku kasmet pareikalauja apie 1.000 inžinierių ir chemikų. Administracijos inžinieriams bus sunku, kai perpildytos auditorijos 1950 ir 1951 m. išleis savo absolventus; reikia laukti didelės konkurencijos. Taip pat elektro-inžinieriams bei mašinų statybos inžinieriams reikia atsiminti, kad septyneri riebėji karo pramonės metai yra praėję.

Advokatai: Iš perpildytų sąrašų universitetuose reikia netolimoje ateityje laukti pavojingą perteklių.

Gydytojai: Pareikalavimas didėja. Priežastis — padidintas JAV kariuomenės kontingentas taikos metu, be to, naujų ligininių statyba. Tačiau medicinos fakultetų

auditorijos ir klinikos perpildytos, nors, priėmimo sąlygos sunkios. Priežiūros įstaigose visus pradedančius medicinos studijas išpėja, kad klinikų semestrų egzaminams labai gerai pasiruošę, nes praktiškai studijas teužbaigia tik trečdalis pradėjusių, taigi, patys gabiausieji.

Žurnalistai: Čia varžybų įstatymas veikia dar platesniu mastu. Tačiau tikrai talentingas praeigius gali pasiekti ir viršūnės. Aplamai imant, laikraščių skaičius palaipsniui mažėja.

Optikai: Apie 14.000 specialistų dirba profesinį darbą, apie 6.000 dar būtinai reikia; nes apytikriai 70 ml. amerikiečių turi regėjimo defektus, o gyventojų skaičius, palyginti, auga greičiau, negu optikų.

Geologai: Ypač rekomenduojama profesija. Kiekvienas akademinį išsilavinimą turis geologas gali gauti 4—5 vietas. Tokia padėtis tešis mažiausiai 5 metus.

Ligoninių slaugytojos: Apie 280.000 dirba šiuo metu, 1950 m., kaip numatoma, reikės, Taigi, jaunoms merginoms perspektyvos geros.

Statistikai: Naujų darbo galimybių atsirado ypač paskutiniuosius metais. Aštrų gerų specialistų trūkumą sunku bus pašalinti per ateinančius 10 metų.

Patariamasis skryningas

Schw. Gmūdas. Jau kuris laikas čia vyksta vadinami emigraciniais reikalais pasitarimai. Tą skryningą pravedanti valdininkė pareiškė, kad tie, kurie dar neturi emigracinės bylos į JAV numerio, turi tuojau apsispręsti išvykti kur kitur, nes DP biliaus numatytas garantijų skaičius jau esąs išduotas, todėl dabar gauna garantijas nebus į JAV išleisti.

Tiems, kurie turi garantijų nuorašus, bet dar nežino savo bylos numerio, įsakyta per dvi savaites pateikti tą numerį arba registruotis į Australiją, o kai kam į Kanadą. Tie, kurie garantijų ar kokių kitų įrodymų apie emigraciją į JAV neturi, privalo tuojau užsirašyti Australijon ar kt.

Antra vertus, spaudoje skelbiama, kad BALFas dar nori surinkti 10.000 garantijų ir pan., todėl būtų labai gera, jei mūsų bendruomenės organai ir BALFas išsiaiškintų, kaip iš tikrųjų yra su emigracine galimybe į JAV ir apie tai pasakelbų. Dabar neaišku, ar IRO valdininkai, tik norėdami greičiau DP atsikratyti, skelbia, kad dabar gaunantiems garantijas jau nebėra vilties išvažiuoti į JAV, ar iš tikrųjų būklė yra tokia, kad į svajonę patekti tan kraštan, reikia numoti ranka.

N-kas.

Uždraustos pardavinėti vilnos

1949. VII. 27 d. „Tiesoje“ paskelbtas LTSR ministrų tarybos įsakas, kuriuo uždraudžiama veltėtiems ir kolchozams pardavinėti vilnas turguje ar kitu būdu, nes visos vilnos turinčios būti atiduodamos valstybei

Lietuvis

Nr. 18

1949. IX. 3.

„Iškalbingi skaitmenys“

Prieš mėnesį — rugpjūčio 3 d — sukako 9 metai, kai Lietuva, Justo Paleckio žodžiais tariant

„buvo priimta į Tarybų Sąjungą“.

Ta proga LTSR Aukščiausios Tarybos prezidiumo pirmininkas rado reikalo pasigirti bolševikinamos Lietuvos laimėjimais. „Tekalba iškalbingi skaitmenys“ — šaukia jis iš „Tiesos“ puslapių, ir nurodo:

„Jeigu 1949 m. vasario mėn. respublikoje buvo apie 1000 kolūkių, tai liepos 10 d. buvo 4.100 kolūkių, kurie apėmė 130.308 ūkius. Žemės ūkio artelių skaičius nenukrypstamai didėja.“

Is tikrųjų iškalbingi skaitmenys! 130.308 ūkiai sujungti į kolchozus. Žemės reformą įvykdant pas mus buvo argumentuojama, kad dvarų išdalinimas turi didelę socialinę vertę, nes apūpindamas žemės ūkio proletariatą nuosavybe, užgrūdina jį prieš komunizmą. Kremliaus valdovai, atrodo, yra tos pačios nuomonės. Kad ir smulkiausi ūkininkai yra bolševizmo priešas. Už tai visas ūkininkų luomas turi išnykti. Ir ne tik luomas, bet ir visa mūsų tauta.

*

Sveicariškis „Die Tat“ neseniai rašė:

„Pakankamai žinoma, kad Pabaltijo valstybių gyventojai neturi ko juoktis. Jiems tenka „garbė“ prisidėti prie socialistinės tėvynės statybos. Jauni baltai nėra šaukiami kariuomenėn. Išimtį sudaro tik nuoširdžių komunistų sūnūs. Kiti, tiesa, šaukiami kariuomenėn, tačiau po kelių savaitių jie siunčiami į urano kasyklas išmokyti „garbingos kasėjo profesijos“.

Urano kasyklose darbas yra pavojingas sveikatai. Nesigriebiant pakankamų apsaugos priemonių ilgainiui sunku išsisaugoti nuo pavojingos radijo aktyvių spindulių įtakos. Ir tokiu būdu naikinama tauta. Suvarytus į kolchozus lengviau sekti, lengviau, reikalui esant, pagauti ir išvežti. Pašauktį kariuomenėn lėtai žudomi urano kasyklose.

*

MVD skuba išnaikinti lietuvių tautą, ir ūkininkus, ir neseniai pašauktus naujokus. To reikalauja sovietų tariaimi saugumo sumetimai. Teroras pagindo baime, kuri vis daugiau didėja. Sovietai jau bijo savo šešėlio. Ir kurio neišvengiamumą tvirtai tiki. Stalinaš sykį yra pasakęs: „Pirmasis D. karas buvo pirmosios kapitalistinės ūkio sistemos krizės išdava, ir antrasis D. karas antros krizės išraiška“. Trečiosios krizės netrukus sulauksime, nes nesą galimybės jos išvengti. Atseit, reikia ruošti karui. Tam ir pakraščius reikia išvalyti.

*

Prieš 10 metų Stalinaš derėjosi ir su vakariečiais ir su naciais. Jis sutiko sudaryti sąjungą ir su vienais, ir su kitais. Bet reikalavo Pabaltijo valstybių ir Dardanelų. Vakariečiai negalėjo patenkinti Stalino reikalavimo, Hitleris sutiko. Prasidejo karas. Hitleris greičiau, negu Stalinaš tikėjosi, sumušė ir užėmė Prancūziją ir atsisuko prieš jį patį. Tik neribotas vakariečių pasitikėjimas Stalino žodžiu jam leido vėl užimti tas teritorijas, kurias buvo išsiderėjęs iš Hitlerio ir dar daugiau.

Dabar jis stengiasi savo laimikį suvirškinti. Užtat lietuvių tauta turi žūti. Koliukoje, Sibire ir kasyklose. Budeliai ir iškamšos jau gali pasigirti „iškalbingais skaitmenimis“ ir faktais. Jie kalba patys už save. Mes, kurių burna dar nėra užrišta, turime juos perduoti pasauliui. Iškalbingais skaitmenimis ir faktais pademonstruoti, kas yra bolševizmas ir ko jis nori.

P. K.

Emigrantų sveikatos tikrinimas

Pasikalbėjimas su Augsburgio IRO emigracinės stovyklos kontroliniu gydytoju Dr. Alfredu Krigeriu

Emigracinėse stovyklose vykdomas DP sveikatos tikrinimas emigruojantiems ar dar besiruošiantiems emigruoti sudaro daugiausia rūpesčių. Ta tema daugiausia kalbama. Norėdami painformuoti savo skaitytojus apie pagrindinius sveikatos tikrinimo praktikos reikalavimus, kreipėmės į Augsburgio IRO emigracinės stovyklos amerikiečių kontrolinį gydytoją Dr. Alfredą Krigerį, kuris mūsų bendradarbiui atsakė keletą pateiktų klausimų.

1) Savo skaitytojų labai norėtume Jus, p. Daktare, pirmiausia paklausti, ar tiesa, kad JAV įstaigos paskelbė naujus nuostatus, pagal kuriuos sugriežtinamas imigruojančių DP sveikatos tikrinimas?

— Netiesa, — atsakė Dr. Krigeris, — sveikatos tikrinimo nuostatai pasiliekia tie patys, kaip ir anksčiau, t. y., tie patys, kurie daugiau nei šimtas metų buvo paskelbti ir palaipsniui papildomi. Jie yra aiškūs ir griežti, pagal juos buvo vykdomas DP sveikatos tikrinimas, pagal juos bus ir toliau tikrinama. Nauja yra tik tiek, kad amerikinis įstaigos iš mūsų pareikalavo jų griežčiau laikytis.

2) Jūs patikrinte didelį kiekį emigruojančių DP. Įdomu būtų patirti Jūsų bendrą nuomonę apie DP sveikatos būklę, kuris procentas DP sveikatos atžvilgiu netinka emigracijai? Ką galėtumėte pasakyti apie lietuvių DP sveikatingumą? — buvo antrasis mūsų klausimas.

— Ligi šiolėi per mane perėjo jau apie 7.000 DP, emigruojančių į JAV, ir tik 15 asmenų nuo emigracijos visiškai sulaukta sveikatos sumetimais. Bet ir jiems duota teisė po vienerių metų prisistatyti. Jeigu įsitikinsime, kad ir jų sveikata pagerėjusi ir jie įleisti nebus našta valstybei, praleisime ir juos. Tenka pastebėti, kad juo toliau, tuo labiau krinta emigrantų sveikatingumas. Be kitų priežasčių, bene svarbiausia bus ta, jog pajėgusis elementas yra jau arba emigravęs į JAV arba išrankiotas kitų kraštų emigracinių misijų. Reliatyviai imant, lietuviai sveikatos atžvilgiu nė kiek neblogesni už visas kitas tautybes.

3) Atsitinka, kad kai kurie DP yra nepatenkinti, jeigu jiems dėl sveikatos tikrinimo tenka ilgiau pabūti emigracinėje stovykloje. Kartais pasirodo ir viešų priekaištų tikrinantiems gydytojams, pvz. anonimnis straipsnelis Amerikos lietuvių „Draugo“ laikraštyje š. m. rugpjūčio 5 d. Kas, Jūsų nuomone, pakaltintinas dėl tokių nesusipratimų?

— Jūsų minimą anoniminių užpuolimų skaičių ir labai apgailestauju, kad jis pasirodė, nes jame operuojama visiškai iškreiptais faktais. Pvz. rašoma, jog vienam

žurnalistui lietuviui antrąsyk atidėta emigracija. Netiesa. Jis tebuvo sulaukytas vieną kartą ir tai 6 mėn. Po 3 mėn. jis buvo tik bendra tvarka patikrintas, kaip ir kiekvienas ilgesniam laikui sulaukytasis tikrinamas po 3 mėn. Jeigu kas tokiai kontrolei nepasirodo tas pakenkia tik pats sau. Daugiausia sulaukoma dėl tuberkuilozės. Ja sirgdamas žmogus joki skausmų nejaučia ir tariasi esąs sveikas, nors išsamus tikrinimas (sluogsninės nuotraukos) rodo net aktyvų procesą, dėl kurio jau joki būdų negalima emigranto išleisti. Neužmirškite, kad mes esame nepakultinjoji sveikatos tikrinimo instancija. Po mūsų tikrina dar Bremene ir net Amerikoje. Čia sulaukytas dar turi progos pasigydyti. Tena užkliuvus, jau pats emigrantas turi daug didesnių sunkumų. Užtikrinkite savo tautiečiams, kad mes darome viską, kad tik žmonės padėtume, nedarydami skirtumo tarp paskirų tautybių, tačiau mes negalime veikti prieš tuos reikalavimus, kurie statomi mums. Ir užtat mes nieko nesulaukome ilgiau, negu reikalauja JAV imigrantų sveikatos tikrinimo nuostatai, — atsakė Dr. Krigeris.

4) Ką turėtų daryti patys DP, norėdami šį tikrinimą pagreitinti?

— Kas turi šepus dokumentus, pvz. plaučių nuotraukas, tepateikia juos ligos senumui įrodyti. Tokiems dokumentams pridodame reikšmės ir tuo pačiu greičiau įsitikiname, jog procesas apsisostęs. Tačiau įspėkite, kad nė nemėgintų savo dokumentų vietoje duoti naujai pagamintus, tik sena data pažymėtus. Per 20 metų praktikos turėdamas, iš pirmo palietimo atskiriu seną tikrą nuotrauką nuo tokios pat dirbtinės. Kiekvienas norėtų su mumis tiesiog išsikalbėti, bet to mes negalime atlikti vien techniškai. Norintieji informacijų galėtų kreiptis į jų emigracijai padedančias organizacijas ar IRO emigracijos skyrių, kurių atstovus informuojame kartą savaitėje.

Baigdamas Dr. Krigeris dar pastebėjo kad sykį praleisti emigrantai, jeigu jie per 4 mėn. neemigruoja, turi atlikti dar papildomus tyrimus, kurie tegalioja tik 4 mėn. būtent: maž. plaučių nuotrauka ir Wassermanno reakcija.

DAR SIANDIEN UZSISAKYK

„Lietuvi“

Prenumerata mėnesiui:

Vokietijoje — 3,— DM

uzsakant į užsienį — 4,— DM

Atviras žodis

LINėja:

P. V. Bartaška, Bath, Anglija, rašo:

„... Naudodamasis šia proga negaliu iškęsti nepagyres tono ir dvasios Jūsų laikraščio. Tai tikrai laukiamas svečias. Mums išvažiuojantiems tremtiniams užtenka vien pavadinimo „Lietuvis“, tas žodis tapęs toks brangus, kad jokiū būdu negalima išreikšti, ką jis tremtyje žmogui sukelia ir primena. Tegul Dievas Jums duoda stiprybės, sveikatos ir įkvėpimo toliau varyti pasiimtą liniją.

Ir tremtyje lietuvis ir lietuviybė neturi žūti. Tai turi būti mūsų „alfa ir omega...“

PAVYZDYS

P. P. Abelkis, išvykdamas iš Freiburgo į JAV, rašo:

„... Nenorėčiau, kad Jūsų taip kruopščiai ir tuningai leidžiamas laikraštis nustotų mane lankęs. Aš juo didžiuoju, kad pejęgiate tokiose sąlygose vis tik išsilaikyti. Taigi, mano linkėjimai „Lietuviui“ ilgas metus, net grįžus laisvon tėvynėn, lankyti kiekvieną grįčią kur yra lietuvis, o kolektyvui — išstvermės ir jėgų šiame atsakomingame darbe. Mano adresas...“

O VIS DĖLTO IDOMU

P. F. Valys iš Švedijos konstatuoja:

„... Laikraštis patinka ir mielai laukiama. Aišku, kol jį gauni, tai jame 75% esamų žinių jau yra skaityta švedų laikraščiuose arba girdėta per radiją, tačiau likusioji dalis visgi mums, lietuviams, yra įdomi, nes ten atsispindi visų mūsų lietuvių tremtinių gyvenimas, vargai, džiaugsmas, rūpesčiai ir troškimai.

Is savo pusės norėčiau išreikšti pageidavimą kad „Lietuvyje“ nebūtų, kaip pirmiau kituose laikraščiuose tušti „didelių mokslinčių ginčai...“ dėl nieko.

Baigdamas drįstu išreikšti savo ir kitų čia Maime gyvenančių tautiečių vardu mūsų mylimam ir laukiamam „Lietuviui“ geros sėkmės ir gero vėjo veržtis per audringąjį tremties kelią į laisvą ateitį!“